

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітарних наук
Кафедра загального і слов'янського мовознавства

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь — бакалавр
на тему: «СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У ТВОРЧОСТІ
СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ»

Виконала: студентка 4-ого року
навчання,

Спеціальності

035 Філологія

Полівіна Дарина Андріївна

Керівник: Лучик А. А.,

доктор філологічних наук,

професорка кафедри загального

і слов'янського мовознавства

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Бакалаврська робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____

« ____ » _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ	6
Розділ 2. ВЛАСТИВОСТІ ФОРМИ ВИРАЖЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	21
2.1. Узуальні способи словотвору okazіonalіzmіv.....	21
2.2. Неузуальні моделі словотвору okazіonalіzmіv.....	28
Розділ 3. СЕМАНТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	38
ВИСНОВОК	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	62
ДОДАТОК 1. Словник okazіonalіzmіv сучасних українських письменників	65

ВСТУП

Мільйони людей щодня спілкуються українською мовою, навіть не підозрюючи, який не розкритий поки потенціал вона має. Може здатися, що мова вже давно сформувалась та застигла у своєму розвитку, проте неологізми та okazіоналізми доводять протилежне. Попри те, що okazіоналізми рідко входять в узус та здебільшого залишаються існувати в межах одного-двох текстів певного автора, вони встигають здійснити важливу місію — продемонструвати читачам неочікувані можливості, пластичність української мови, красу її дериватології та лексики. Незвичні за формою вираження та внутрішньою організацією okazіоналізми розширюють наш світогляд, дозволяють відчувати глибинний зв'язок між нацією та словом, митцем та мовленням, адже мова здатна вибирати в себе кожен порух думки. А якщо дослідження стосується саме okazіоналізмів сучасних українських письменників, то це ще й можливість познайомитися із талановитими митцями, осягнути нові тенденції, погляди та реалії дійсності.

Дослідженням okazіональної лексики займались такі українські мовознавці, як Н. Адах, Г. Вокальчук, Є. Карпіловська, Н. Клименко, Ж. Колоїз, А. Нелюба, С. Нелюба, Л. Оліференко, Л. Пустовіт, С. Романчук, Н. Сологуб, О. Турчак, І. Цапук. Попри те, що ці науковці активно вивчали природу okazіоналізмів, аналізували їхні функції та особливості, уклали різноманітні тематичні словники, багато питань залишаються відкритими та потребують подальшого ретельного дослідження.

Актуальність обраної теми полягає в нагальній потребі дослідження okazіоналізмів, укладанні відповідних словників та таким чином розкритті мовного потенціалу українського словотвору.

Новизна цієї роботи полягає в дослідженні та групуванні okazіоналізмів сучасних українських письменників, чия творчість відрізняється за жанрово-стильовою специфікою, проте об'єднана спільним часопростором. Крім того, серед обраних авторів є ті, чия okazіональна лексика вперше аналізувалась,

класифікувалась та була введена в словник саме в цій роботі (наприклад, Артем Чех, Люба Клименко, Люко Дашвар).

Метою дослідження є пошук та класифікація okazіоналізмів, що були спродуковані сучасними українськими письменниками. Відповідно до поставленої мети, робота передбачає наступні **завдання**:

- дослідити таке мовленнєве явище як «оказіональність»;
- окреслити ознаки, функції, причини створення, історію вивчення okazіоналізмів;
- знайти та виокремити з текстів Ірени Карпи, Юрія Андруховича, Любка Дереша, Оксани Забужко, Олександра Ірванця, Леся Подерв'янського, Люко Дашвар, Люби Клименко, Кузьми Скрябіна, Артема Чеха, Тараса Прохаська okazіоналізми;
- встановити способи творення okazіоналізмів сучасних українських письменників;
- виявити семантичні властивості okazіоналізмів сучасних українських письменників;
- укласти словник okazіональних одиниць.

Об'єктом дослідження постають okazіоналізми та їхній словотвір у межах української мови.

Предметом дослідження є okazіоналізми сучасних українських письменників: Ірени Карпи, Юрія Андруховича, Любка Дереша, Оксани Забужко, Олександра Ірванця, Леся Подерв'янського, Люко Дашвар, Люби Клименко, Кузьми Скрябіна, Артема Чеха, Тараса Прохаська.

Під час написання цього дослідження було використано такі **методи** як:

- описовий метод;
- аналітичний метод;
- вибіркового метод;
- метод кількісних підрахунків.

Матеріал для пошуку та дослідження okazіоналізмів сформований на основі таких книжок як: «Фройд би плакав», «Перламутрове порно», «Witches get everything», «50 хвилин трави» — Ірени Карпи; «Московіада», «Дванадцять обручів», «Коханці юстиції», «Рекреації» — Юрія Андруховича; «Поклоніння ящірці», «Трохи пітьми», «Культ», «Намір» — Любка Дереша; «Музей покинутих секретів», «Польові дослідження з українського сексу» — Оксани Забужко; «Електричка на Великдень», «Recording», «Рівне/Ровно», «Маленька п'єса про зраду для однієї актриси», «Прямий ефір» — Олександра Ірванця; «Король Літр», «Павлік Морозов», «Герой нашого часу», «Рух життя або Динамо», «Множення в умі» — Леся Подерв'янського; «На запах м'яса», «Село не люди» — Люко Дашвар; «Вибрані хіти», «Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці», «Пор'ядна львівська пані» — Люби Клименко; «Я, “Победа” і Берлін», «Я, Паштет і армія», «Я, Шонік і Шпіцберген» — Кузьми Скрябіна; «Район “Д,,» — Артема Чеха; «Некрополь», «Увібрати місто», «Лексикон таємних знань», «Довкола озера», «Від чуття при сутності», «НепрОсті» — Тараса Прохаська.

Структура роботи визначається її метою та завданнями.

Дане дослідження складається зі вступу, теоретичного розділу з висновками, двома практичними розділами з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (44 позиції), списку джерел ілюстративного матеріалу (39 позицій), а також додатку-словника, що налічує 382 okazіональні одиниці. Загальний обсяг роботи — 106 сторінок.

РОЗДІЛ І

Теоретичні засади вивчення okazіоналізмів

Питання щодо вивчення okazіоналізмів залишається спірним та дискусійним, оскільки науковці не можуть дійти до одного визначення цього терміну, характеризуючи його кожен дещо по-різному. Так, наприклад, є мінімум три варіанти відповіді на запитання, що ми можемо називати okazіоналізмом: 1) новотвори, які вживаються лише в конкретній ситуації та не входять до словника; 2) слова, авторство яких належить лише одній особі, вони не мають регулярного застосування та не входять до складу узувальної лексики; 3) новотвори, які пропонують нову, авторську номінацію загальноживаних слів, вони збігаються з уже існуючими лексемами або ж створюються на основі інших мов [5, с. 9]. Досить вдале визначення okazіоналізму, яке об'єднує всі три вище згадані думки, дали Л. Пустовіт та Н. Клименко в енциклопедії «Українська мова»: «...незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи норми мовної, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло» [33, с. 433–434].

Однак проблема дослідження okazіоналізмів не закінчується тільки на обговоренні визначення, адже не лише різні пояснення, а й назви пропонують мовознавці задля номінації цього лексичного явища. Окрім терміну «okazіоналізм», побутують варіації на кшталт: «одноразовий неологізм», «мовленнєвий новотвір», «авторський неологізм», «слово-саморобка», «художній неологізм», «індивідуальний новотвір», «слово-експромт», «індивідуалізм», «поетичний неологізм», «слово-беззаконник», «літературний неологізм», «слово-метеор», «індивідуально-авторський новотвір», «ментальне утворення» та багато інших [38, с. 300]. В англійській мові існують також такі варіанти цього терміну, як: «nonce formation» (ситуативне утворення), «stunt word» (трюкове слово), а «Оксфордський словник» подає назву «nonce word» —

ситуативне слово, яке вказує на залежність okazіonalізму від контексту та специфічних обставин [42]. А в німецькій мові (звідки родом учений, який вперше й помітив okazіonalіньність) зустрічаються назви: «Ad-hoc-Bildung» (одномоментне утворення), «mentale Neuschöpfung» (ментальне утворення), «Gelegenheitsbildung» (прінагідне утворення). З одного боку, таке розмаїття синонімів до одного терміну показує глибину його особливостей та підвищує інтерес до вивчення, але, з іншого боку, це лише значно ускладнює роботу науковцям, даючи масштабне підґрунтя для плутанини й непорозумінь. У цьому дослідженні, окрім «okazіonalізм» та «okazіonalіньне слово», також використана така назва, як «авторський неологізм».

Саме слово «okazіonalізм» походить від латинського *occasio* – випадок або ж *occasionalis* – випадковий. «Термін запозичений із західноєвропейської філософії XVII ст., представники якого вважали, що фізичні та психічні явища позбавлені будь-якої детермінованості» [19, с. 148-149]. Так, світогляд тієї когорти філософів передбачав, що фізичні та психологічні явища не впливають та не залежать одне від одного. Однак уже в 1880 році німецький вчений Г. Пауль уперше вживає термін «Okkasionäle Bedeutung» («okazіonalіньне значення») у праці «Principien der Sprachgeschichte» («Принципи історії мови») саме в мовознавчому контексті, поглиблюючи його значення. У цьому ж дослідженні він спробував пояснити розбіжності okazіonalіньного слова з узуальним. На думку мовознавця, узуальне значення варто пояснювати як весь збірний перелік уявлень до змісту певного слова, у той час як okazіonalіньне значення пов'язане з уявленнями, які мовець надає слову у конкретному моменті та контексті та очікує також розуміння від свого слухача [43]. Отже, узуальне слово розуміємо як звичне, загально зрозуміле для носіїв певної мови значення, якому властива широта та частота відтворюваності, а okazіonalіньне має дискурсивну природу і пов'язане з індивідуальним, не масовим. Також Г. Пауль наголосив на моносемантичності okazіonalіньної одиниці, оскільки okazіonalізьми зазвичай вузько спрямовані та мають лише одне пояснення, у той час як узуальній лексиці притаманна багатозначність.

Дослідження okazіональностi продовжилось дещо пізніше, лише у 1926 році, коли Р. Шор ввела в науку словосполучення «оказіональні вирази» [41], а сам термін «оказіональне слово» уперше запропонувала радянська науковиця Н. Фельдман [39]. На її думку, цей новотвір, який хоч і може з часом увійти в узус та стати фактом не мовлення, а мови, зазвичай вживається лише один раз у конкретному мовленнєвому відрізку. Для пояснення появи цього мовного явища вона послуговувалась перекладеною з латини назви «occasio», обґрунтовувала це тим, що такі слова потрібні саме «на випадок».

Якщо під okazіоналізмом мати на увазі нове, нещодавно впроваджене у мовлення слово, то варто зазначати більше особливостей цього мовного явища, аби мати достатнє уявлення для того, щоб відрізнити їх від власне (або ж загальномовних) неологізмів, які теж є новими лексичними одиницями, проте мають суттєву різницю. Межа між ними полягає в їх функціональності. Головною метою власне неологізмів є номінація нових понять, явищ, які лише входять у суспільне життя. При введенні неологізму передбачається, що він потрібен задля багаторазового, довгострокового використання та поступового входження в мову. У той час як головною функцією okazіоналізмів є закриття потреби в передачі емоційно-експресивної лексики автора, досягнення певних естетичних завдань, впливу на читача. Крім того, особливістю для авторських неологізмів, на відміну від власне неологізмів, є те, що вони «зберігають свою новизну, незалежно від реального часу їх утворення» [33, с. 432]. Тобто, тоді як власне неологізми лише певний невеликий проміжок часу несуть інноваційність і з часом її втрачають, термін okazіоналізмів необмежений. Так, навіть через століття новоутворення, наприклад, Павла Тичини, Максима Рильського або ж Миколи Вінграновського досі дивують читачів своїм нетиповим баченням та звучанням, а такі колишні неологізми, як «смартфон», «ноутбук» або ж «телебачення» уже давно ввійшли в узус та сприймаються звичайно, буденно.

Деякі науковці, зокрема Ж. Колоїз, мають власне своєрідне бачення okazіоналізмів та неологізмів, яке знову ж таки є досить дискусійним. Адже вони не протиставляють ці поняття, а поєднують, позаяк розглядають okazіональність

як початковий етап творення неологізмів. Оскільки будь-яке нове слово зазвичай утворюється не шляхом дискусій або наукових зібрань, а випадково, певним індивідом для певного контексту, а далі чи перейде оказіональний неологізм у постійний вжиток залежить від суспільства та його бажання вживати або не вживати запропонований термін у типових, побутових ситуаціях [21, с. 30].

Оскільки вивчення оказіоналізмів у мовознавчому світі асоціюється із складним та часто спірним питанням, то, окрім розрізнення оказіоналізмів від узуальних слів та неологізмів, існує ще й інше протиставлення, яке спонукає також відрізнити їх від потенціалізмів або ж потенційних слів. Сам термін «потенційне слово» розуміємо так: «... це слово, що може бути утворене за певним словотвірним типом, або те, що існує в мовленні, але ще не ввійшло в мову» [33, с. 511]. Хоч потенційні слова і не вживаються у щоденній практиці, але в них є потреба, соціальна необхідність, тому такі новоутворення мають ніби задалегідь підготовлене місце в словниковому фонді. Деякі вчені, наприклад, С. Єрмоленко пропонуючи широке визначення терміна «оказіоналізм», приєднують до нього потенційні слова: «Оказіоналізми, тобто створені для певного контексту або ситуації нові слова, не потрапляють до словників. Їх іноді називають морфологічними або потенційними словами» [12, с. 11]. Однак шанси закріпитися в узусі та активно ввійти в частину мовлення — не єдина різюча відмінність у цих мовних явищах, через яку більшість вчених усе ж протиставляють ці поняття одне одному: також важливо, що потенціалізми реалізуються відповідно до всіх мовних законів, у той час як оказіоналізми часом на них не зважають. Процес утворення оказіональних слів є амбівалентним, адже вони можуть утворюватися і відповідно до всіх мовних норм, і повністю ігноруючи та порушуючи їх. Сучасний світ та всі його стрімкі зміни підштовхують митців до активнішого вигадування оказіоналізмів, а свобода слова та форми вираження, популяризація розкутості та незважання на думку інших надихають письменників на порушення мовної норми, відхилення від усталених правил та створення власного бачення словотвору. «Реалізація словотворчих потенцій, закладених у системі мови, є практично не обмеженою,

задовольняє «запити» найвибагливіших і найнеординарніших мовців, які інтенсивно «експлуатують» наявні словотворчі ресурси, словотвірні типи і способи словотворення» [22, с. 10]. Таке ігнорування традиційності часом може бути навіть корисним та вдалим експериментом, адже це спроба розширити та збагатити не лише один текст, а й всю мовну систему, проте тут важливу роль відіграє досвід та освіченість автора, його мовне відчуття. Також і продукування оказіоналізмів, і їх дослідження надихає на роздуми щодо образного й словотвірного потенціалу мови та її досі невикористаних можливостей, що є важливим для розвитку мовознавства в майбутньому.

Не лише слова, а й способи словотвору можна розподілити на узуальні та неuzuальні. Зазвичай до узуальних відносять ті способи, які є центром та рушієм словотвірної системи та вживаються найчастіше (префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, постфіксальний, основоскладання та інші варіанти чистого та змішаного морфологічного словотвору). У той час як завдяки неuzuальному або ж оказіональному способу словотвору автори мають змогу запропонувати власне бачення та механізми продукування нових слів, нестандартні словотвірні моделі, які закривають їхній запит. Помилково вважати, що оказіоналізми, як приклад неuzuальної лексики, продукуються лише неuzuальним способом словотвору. Переважно вони навпаки ґрунтуються на більш знайомих нам схемах створення слів, але деякі автори все ж пропонують свої, оригінальні варіанти деривації або використовують чужі, проте рідко вживані.

Характерними ознаками оказіоналізмів, які не просто відрізняють їх і від узуальних слів, і від неологізмів, і від потенціалізмів, а й розкривають усю глибину та незвичність цього явища, є:

- оказіоналізми існують у межах **мовлення**, але не мови. Адже їх створення залежить саме від мовленнєвої діяльності, а узаконення в мові — від узусу;
- по-друге, це **невідтворюваність**. Оказіональні слова, обмежені часом і простором, залежать саме від конкретної ситуації та вживаються в

окремих моментах, саме тому вони й прив'язані до обставин. Вони лише в одиничних випадках стають загальноживаними та зазвичай не входять в систему мови, з часом забуваються і зникають. Невідтворюваність оказіоналізму протиставляється відтворюваності узуальної лексеми, адже перше «не відтворюється, а заново створюється для кожного конкретного акту його вживання» [32, с. 53];

- структура слова, якій властива **словотвірна похідність** — ще одна особливість цього мовного явища. Найчастіше при словотворі береться відоме слово та за його аналогією, але з певними змінами створюються нове, застосовується різні комбінації двох та більше морфем;

- четверта та п'ята ознаки — **номінація** та **експресивність**. Неправильним буде згадати лише одну з цих ознак, адже оказіоналізми не просто називають нові або вже відомі поняття, а й при цьому несуть суб'єктивну оцінку та емоційне навантаження. Саме через їхню експресивну наповненість, зазвичай вони зустрічаються саме в художньому та розмовному стилях, рідше в публіцистичному;

- крім того, попри те що іноді одні й ті ж оказіоналізми з'являються у творчості різних письменників (так, зокрема, знаходимо слово «*шкарпетон*» та «*шкарпедон*» в Ірени Карпи та Кузьми Скрябіна або «*гоцатися*» та «*гицатися*» в Любка Дереша) їм властива **індивідуальна належність**. У таких випадках ми не можемо звинувачувати авторів у недоброчесності (тим паче якщо використано продуктивну словотвірну модель) або ж позбавляти ці слова статусу оказіональних, але їх шанс стати узуальними підвищується, оскільки уже не раз підтверджено загальну потребу в їх існуванні;

- **ненормативність** є не менш важливою особливістю оказіоналізмів, бо певне відхилення від мовної норми відбувається не через незнання авторів: це художній засіб, який описує свого мовця та особливість його оточення [32, с. 52-53].

Окрім чітко окреслених характеристик, оказіоналізми також мають сформовані функції, зокрема:

- **номінативна**, адже автори за допомогою okazіоналізмів можуть запропонувати свою назву певним явища або предметам. Окрім того, номінативна функція може перетворюватися на номінативно-оцінну, адже «на процес номінації впливають фактори, які відображають ставлення автора новотвору до того денотата, що ним (новотвором) називається» [1, с. 123];

- **текстотвірна**. Своєю незвичною будовою та новою семантикою okazіоналізми слугують для **привернення уваги** реципієнта, завдяки чому автори мають змогу акцентувати на певному фрагменті тексту, подіях та сюжетних змінах, які там описуються. Окрім того, okazіоналізми також здійснюють вплив, ніби маніпулюють читачем, указуючи на потрібне сприйняття тексту. Завдяки авторським неологізмам при читанні в людини утворюється ряд асоціацій, провокуються певні роздуми до досі незнаного і небаченого слова. Таким чином okazіональні слова можуть розвивати фантазію, розширювати словниковий запас, а також лояльніше ставлення до мовних експериментів [1, с. 136-141];

- **стилістична**. Okazіоналізми увиразнюють твір, збагачують його лексику, роблять художні засоби цікавішими, більш неповторними. Авторські неологізми також дозволяють краще осягнути та відчутти стиль письменника, всю його оригінальність та неповторність. З одного боку, це дійсно корисна функція, якою автори активно послуговуються, аби виділитися, проте з іншого — саме це одна з найбільших причин, що не дає okazіоналізмам перейти в статус узуальних. Адже через свою екстравагантність, епатажність вони закладні для запам'ятовування та інтерпретації в побутових сценах, тому так і залишаються існувати в межах лексикону одного митця, а через певний проміжок часу й зовсім забуваються та зникають, через що вони також отримали назву «слова-одноденки» або «ефемеризми» [14, с. 27];

- **експресивна**. Часто okazіоналізми спрямовані на те, аби шокувати читача, викликати в нього певні почуття: наприклад, сміх, огиду, здивування, злість, розгубленість тощо. Okazіональні слова додають будь-якому тексту

експресивності, адже транслюють не лише інформативне, а й емоційне навантаження [26, с. 117];

- **комічна.** Якщо аналізувати авторські неологізми, Леся Подерв'янського або Люби Клименко, то стає очевидною ще одна функція, яку можуть виконувати okazіоналізми, а саме комічна. Наприклад, такі okazіональні слова як *«фалафелити»*, *«залюлякебабитися»*, *«гумуситися»*, *«розтабулити»* (що, на перший погляд, пов'язані з їжею) авторка насправді вживає в описі еротичних сцен, а сучасний український драматург Лесь Подерв'янський, використовуючи такий засіб комічного, як сарказм, продукує okazіоналізми на основі обценної лексики для найменування своїх персонажів. Так, героями його п'єс стають люди з прізвищами Уйобищенко, Косопизд, Заїбуня, Залупенко, Казайоб. Своєю неочікуваністю та абсурдністю ці okazіоналізми викликають у читача сміх та подив, і таким чином створюють відповідне ставлення до подій та персонажів, а також загальний настрій для подальшого читання.

Порівняно з узуальною лексикою okazіоналізмам, завдяки їх нетиповій структурі та семантиці, притаманна поліфункційність. Вдалі авторські неологізми можуть закривати одразу кілька художніх потреб, тому сучасні письменники активно використовують їх у своїй творчості. Так, основною мотивацією для словотвору okazіональних слів є:

1) спроба вигадати нову назву для загальноновживаних, добре відомих слів. Таку мотивацію для словотвору Л. Михайленко називає суб'єктивною, адже в мові вже існує відповідний термін, який не потребує альтернативного відповідника. Наприклад, Оксана Забужко вживає слово *«розмагазинувати»*, замість всім відомого *«продати»*, або *«лялечкуватися»*, замість *«облаштуватися»*, або *«похеровниця»*, замість *«байдужість»*. Аби не вживати узуальне слово, вона вигадує нове, завдяки чому мова її текстів залишається зрозумілою, але сприймається значно цікавішою та глибшою;

2) також часто автори вживають okazіоналізми, коли хочуть придумати номінацію явищу або поняттю, який самі ж вигадали (так Ірена Карпа

пропонує термін «аероклептоманія», що позначає невідоме раніше захворювання, яке змушує пасажирів красти на борту літака, а Тарас Прохасько — слово «рослинорієнтир», що називає особливу на вигляд рослину, що допомагає орієнтуватися в просторі);

3) крім того, аби зробити лексику твору більш незвичною та емоційно забарвленою, часом письменники йдуть простішим шляхом та змінюють узуальне слово, додаючи до нього новий афікс (наприклад, не «а як же», а «*аякжечки*», не «гривня», а «*гривняк*», не «мозок», а «*мозковиння*» тощо) [18].

Нові синоніми та словозміни загальноновживаних слів зазвичай не проходять мовний відбір та суспільну апробацію, так і залишаючись непоміченими в одному-двох текстах. Але, звісно, щодо подальшої долі авторських неологізмів існують винятки: так, багато слів, які ми активно вживаємо щодня, з'явилися лише завдяки фантазії українських класиків. Наприклад, одне з найбільших вкладень у збагачення українського лексикону вніс Михайло Старицький: з-під його пера вийшли такі колишні okazіоналізми, як: «мрія», «байдужість», «майбутнє», «потужний», «привабливий», «пестливий», «темрява», «завзяття», «сутінь», «чарівливий», «приємність» тощо. Олена Пчілка вигадала «мистецтво», «переможець», «палкий», «нестяма», а її донька, Леся Українка — «промінь» та «провесна». Завдяки Івану Франку з'явилися терміни «чинник», «привид», «свідоцтво», «отвір», Тарасу Шевченку — «передмова», «післямова», «високочолий», «вогняний», «почимчикувати», «фортеця». Григорій Квітка-Основ'яненко вигадав «буденний» і «перемагати», Іван Нечуй-Левицький — «світогляд» та «самосвідомість», Володимир Винниченко — «незграбний» й «окремиий», Агатангел Кримський — «зміст» [44; 14, с. 26]. Тому, можливо, із часом й okazіоналізми сучасних українських письменників, які зібрані в цьому дослідженні, теж увійдуть до складу узуальних. Передбачити їх майбутнє дуже складно, але все ж можливо. Так, зокрема В. Сімович, зміг вивести свою формулу переходу okazіонального слова в узус: «Досить, щоб яке слово, утворене в дусі народньої мови, щоб яка форма чи звуковий закон, вигрібаний із

народних низів, чи з забуття, прийнялася в письменстві, щоб наше вухо собі їх засвоїло, щоб усі вони через дім, школу, товариські зносини, газету добралися до нового покоління, – й ніхто не думатиме над тим, яке то це та те слово, яка то форма й т.д.» [35, с. 39]. Тобто, на думку науковця, при словотворенні автори мають використовувати звичні морфологічні способи словотвору, аби okazіоналізм сприймався більш простим, «народним», а також зважати на звукосполучення: наскільки воно комфортне для відтворення та сприйняття на слух.

Проблема хронологічного розмежування вивчення okazіоналізмів є теж дискусивною, адже це мовне явище вивчається нещодавно, із частими прогалинами та різними, протилежними одне одному підходами, тож точно окреслити історію вивчення важко. Щодо дослідження okazіоналізмів в українському мовознавці, то, наприклад, Г. Вокальчук окреслює чотири етапи [7, с. 14]. Перший етап (20-30-ті роки минулого століття), саме тоді починає з'являтися літературознавчий аналіз Огієнка, Йогансена, Филиповича мовних новотворів відомих письменників тогочасності. Не лише науковці, а й самі митці відчували потребу в okazіональних словах: «Я хочу кожний день // все слів нових // Нових нових пісень // ідей нових» [34], проте попри загальну зацікавленість цією темою вивчення все одно відбувалося дещо поверхнево та епізодично, а самі новотвори сприймаються не як частина лінгвістичного процесу, а як суто тимчасове мовне явище, яке притаманне саме модерністам. Крім того, варто згадати дискусію щодо потреби створення та збереження авторських новотворів, яка відбулася ще значно раніше, а саме в 1850-х роках. Тоді з-під пера Старицького вийшло багато слів, яких іронічно називали не-народними або ж «кованими», тобто штучно створеними [40, с. 31]. Деякі науковці виступали проти вживання авторських неологізмів, адже вважали, що це не природний процес, який здатен змінити та навіть зіпсувати досконалість мовної системи. Багатьом okazіональним словам на кшталт «людство» або ж «звіт» не передбачали довгого існування, проте вони попри критику змогли пройти апробацію узусом та стати частиною загальноновживаної лексики й до сьогодні.

Однак Михайло Старицький не єдиний, чий новотвори сприймали скептично, інші автори теж засуджувалися: «Пригадати б тільки, як то ще 80. pp. XIX. ст. накинулось було наше суспільство на Куліша за його неологізми та «дивні» форми в перекладах Шекспіра. Та не минуло років двадцять, як ці неологізми перестали бути неологізмами, «дивовижні» форми не здавались уже дивними...» [35, с. 38]. Тобто, як би негативно не були налаштовані захисники української мови, поява нових слів була невідворотнім процесом, який все ж таки виправдав себе.

Під час другого етапу (40-60-ті роки 20 століття) аналіз новотворів стає більш ґрунтовним та детальним, від тоді праці присвячуються окремим письменникам та їх індивідуальному способу словотвору, досліджується Тичина,, Бажан, Малишко та інші. Зокрема І. Білодід публікує працю «Поетична мова Максима Рильського», де детально досліджує okazіоналізми відомого неокласика. Науковець порівнює словотвір авторських неологізмів Рильського із узувальною лексикою, характеризує їх як образотворчі засоби [3]. З'являються спроби категоризувати okazіоналізми, визначати їх функції та характерні особливості, але й близько не всі ці праці були вдалимими, адже частина з них лише мала на меті засудити авторів за наявність у їхніх текстах не бачених досі слів.

Третьому етапу (70-80-ті роки) характерна поява досліджень, що наголошують на причині створення okazіоналізмів, специфіці їх словотвору та способу номінації, також розширюється термінологія, з'являються визначення. Г. Колесник навіть робить першу спроби укласти словник з авторськими неологізмами Павла Тичини та Максима Рильського, науковець зміг зібрати та згрупувати близько 600 лексичних одиниць [20].

Четвертий етап, під час якого починається більш активне та різноаспектне вивчення okazіоналізмів, охоплює період від 90-х років та до сьогодні. Нарешті, поглиблюється аналіз авторських новотворів, уточнюється і деталізується класифікація та термінологія, навіть виокремлюється спеціальний погляд на дослідження цих слів — лінгвостилістичний. Крім того, із настанням незалежності поле для пошуку okazіоналізмів розширюється, увага науковців

спрямовується на лексичні особливості репресованих митців — письменників розстріляного відродження, шістдесятників, письменників-емігрантів, вісімдесятників та інших. Завдяки активній роботі мовознавців з'явилися такі праці, як «Словник лексичних новотворів Михайля Семенка» і «Короткий словник авторських лексичних новотворів Миколи Вінграновського» Г. Вокальчук, «Словник поетичної мови Василя Стуса» Л. Оліференко, «Короткий словник авторських лексичних новотворів Ліни Костенко» І. Цапук, «Авторські лексичні новотвори Василя Барки: (семантико-дериваційний та лексикографічний аспекти)» Н. Адах, «Словничок індивідуальних слововживань Яра Славутича» Н. Сологуб тощо. Однак все ж таки список словників okazіоналізмів поки що не є довгим. Нині питання вивчення okazіоналізмів так і залишається перспективним та буквально необхідним, адже існує ще багато підтем, які потребують ретельного вивчення та переосмислення. Так, зокрема, дискусії існують довкола того, чи надавати потенціалізмам та власне неологізмами статус okazіональних, наскільки широкі okazіональні межі та функції. Також перспективними мають бути дослідження, що групуватимуть неuzuальні способи словотвору okazіоналізмів; актуальними та важливими є праці, які окреслюють нюанси щодо перекладу okazіоналізмів із різних мов на українську та навпаки, а також ті, що характеризують перетин okazіоналізмів на різних мовних зрізах. Крім того, Г. Вокальчук вважає, що важливим здобутком буде укладання різноманітних словників okazіональних слів, наприклад, перспективними є:

- словники okazіоналізмів одного письменника, що дозволять краще осягнути його творчість та мовні особливості;
- порівняльні словники двох або більше авторів okazіональної лексики. Зокрема, можна протиставляти письменників відповідно до їх належностей до певних стильових течій, літературних угрупувань, часового періоду тощо;

- тлумачні словники okazіоналізмів є потрібними задля семантичних та семасіологічних досліджень;
- перекладні словники важливі для популяризації та зацікавлення українськими письменниками учених із-за кордону;
- словотворчі словники okazіоналізмів ілюструватимуть потенціал дериваційних особливостей української мови, а тематичні словники стануть важливим аспектом дослідження побуту людей конкретного історичного періоду [9, с 31].

Вивчення авторських неологізмів буде актуальним ще тривалий час, адже ця тема ще є досить провокативною. Так, наприклад, якщо розглядати okazіоналізми зі сторони психолінгвістики, то можна дійти висновку, що не завжди, але часом вони розкривають типи мислення та свідомість самого референта, торкаються питань, глобальних та інтимних проблем, які турбують автора. А якщо okazіоналізми розглядати із мовно-історичного погляду, то стає зрозуміло, що вони ще й віддзеркалюють навіть найменші зміни в суспільному, політичному та культурному житті людства та конкретної країни. Завдяки семантиці okazіоналізмів можна прослідкувати соціальні проблеми та важливі питання доби, у якій вони утворені, осягнути свідомість свідків певних історичних подій, реконструювати їх переживання та почуття. Наприклад, у творчості Любка Дереша є багато авторських неологізмів, які описують субкультури 00-х та 10-х років: «*хіпаблуд*», «*хіпунчик*», «*гопнікобик*» тощо, що характеризує побут та тенденції серед тогочасної української молоді. Ірена Карпа та Кузьма Скрябін вигадують багато слів на основі іноземної лексики, що підіймають проблему масового емігрантства та роботи за кордоном, Артем Чех продукує okazіоналізми, що торкаються не менш болісних тем беззаконня та ув'язнення, а Лесь Подерв'янський активно вигадує суржикізми, аби наголосити на темі зросійщення та меншовартості українців. Оксана Забужко та Люба Клименко вигадують провокативну еротичну лексику й так акцентують на сексуальній розкутості в українців, яка почала з'являтися після розпаду СРСР.

Словники авторських неологізмів є цікавими та цінними не лише мовознавцям, а й когорті інших вчених, зокрема історикам, літературознавцям, компаративістам, культурологам, соціологам, філософам, психолінгвістам тощо, тож саме тому було й обрано для дослідження цю тему.

Висновки до першого розділу

Отже, okazіоналізм — це емоційно забарвлене слово, яке виникло узуальним або неuzuальним способом словотвору та не входить у систему мови, рідко стає загальноуживаним, адже існує лише в певному контексті. Щодо вивчення та позиціонування okazіоналізмів досі серед мовознавців існує багато суперечок, зокрема, чи варто їх відокремлювати від неологізмів та потенціалізмів. Саме через розбіжності в дослідженнях це мовне явище має багато різноманітних визначень та номінацій, наприклад, «авторський неологізм», «індивідуальний новотвір», «слово-метеор», «слово-саморобка», «stunt word» тощо. Однак важливими ознаками okazіоналізмів, які залишаються безспірними, є: належність до мовлення, а не мови, невідтворюваність, словотвірна похідність, номінація та експресивність, індивідуальна належність певному автору, ненормативність та зумисне ігнорування усталених правил мови.

На активне, безперервне продукування письменниками okazіоналізмів впливає їхня поліфункційність. Адже okazіоналізми здатні закрити собою одразу кілька завдань та творчих потреб, зокрема вони виконують такі функції, як: номінативна, стилістична, текстовірна, експресивна, комічна.

Основними причинами, чому митці звертаються до створення okazіоналізмів, є: спроба запропонувати свою назву, синонім до вже відомих раніше слів; номінація явища або предмета, яке вони самі ж вигадали; бажання зробити лексичне наповнення власних текстів більш емоційно забарвленим та оригінальним.

Дослідженням okazіоналізмів активно займалась не одна когорта вчених, наприклад, І. Білодід, Г. Вокальчук, Ж. Колоїз, А. Нелюба, Л. Оліфренко, І.

Цапук та багато інших, але періодизація вивчення цього мовного явища залишається дещо розмитим питанням, яке потребує уваги, як і роботи зі створенням різноманітних словників оказіональної лексики: тлумачних, перекладних, словотвірних, порівняльних, тематичних тощо. Отже, попри вже зібраний науковцями чималий матеріал, оказіоналізми залишаються перспективною темою для опрацювання та заглиблення.

РОЗДІЛ II

Властивості форми вираження okazіоналізмів у творчості письменників сучасної України

2.1 Узуальні способи словотвору okazіоналізмів

Найпоширенішим узуальним способом словотвору okazіоналізмів є *суфіксальний*. Цей чистий (або ж простий / незмішаний) спосіб вигадування є досить простим у використанні, позаяк загальноживане слово ледве змінює свій вигляд, тому такі okazіоналізми легко розуміти та запам'ятовувати. Суфіксальні одиниці розподіляються на такі види: «суфікси як одиниці, що беруть участь у процесах слово- або формотворення і мають дериваційну функцію; суфіксоїди як одиниці, що виокремлюються в непохідних подільних основах слів і мають кваліфікаційну функцію..., та суфіксальні зв'язки як одиниці із суто конструктивною, структурно значущою функцією в слові» [16, с. 14]. Так, завдяки додаванню суфіксів утворилися okazіоналізми на кшталт: *адреналінно* (адреналін), *ботанути* (ботан), *вафльониш* (вафля), *вечірище* (вечір), *влаштовисько* (влаштовище), *вожакування* (вожак), *волосиво* (волосся), *гріханути* (гріх), *Залупенко* (залупа), *колишність* (колишній), *кохацький* (кохати), *купище* (купа), *мадоннистий* (мадонна), *мастюха* (масть), *мебліна* (меблі), *міняйко* (міняти), *палюччя* (палка), *побутярня* (побут), *пошлотний* (пошлий), *секретарюка* (секретар), *склерозити* (склероз), *сміттяний* (сміття), *смішнення* (смішний), *телепортуха* (телепорт), *тернюччя* (терен), *Уйобищенко* (уйобище), *фактюк* (факт), *фалафелити* (фалафель), *фортеп'яно* (фортеп'яно), *хабарити* (хабар), *хіпусьо* (хіпі), *цигаркувати* (цигарка), *Цицькін* (цицька), *цицьори* (циця), *шкарпетон* (шкарпетка); завдяки суфіксоїдам — *гримасенція* (гримаса), *тачілбан* (тачіла), *шампаньйола* (Шампань) та суфіксальним зв'язкам: *водичковість* (водичка), *кошмарнуватити* (кошмар), *красунчикок* (красунчик), *кучерявчик* (кучер), *лінюхувати* (лінь), *мозковиння* (мозок), *молодцеватий* (молодий), *пальчичний* (палець), *сукувато* (сука),

сученятко (сука), *форельність* (форель), *хавніна* (хавати), *хіпунчик* (хіпі), *хлопчурисько* (хлопчик), *циценята* (циця), *чорненнята* (чорний).

Різновидом суфіксального способу словотворення є *універбація*. Під час продукування таким чином словосполучення згортаються в одне слово, при цьому «основою слова стає той член мотивуючого словосполучення, який виконує роль атрибута, функцію іменника бере на себе суфікс з предметним значенням...» [33, с. 749]. Наприклад: *оказіоналізм «гривняк» походить від «гривнева купюра»: Чотирнадцять діб, та по двадцять гривняків. Ти мене розориш, Романе!* (Л. Дашвар. Село не люди); *жучинка* — жукова наливка, *павучинка* — павуча наливка, *тарганівочка* — тарганова наливка: *Ще лишилася у вас для мене заморочечка? Одна, маленька порційка... А підливка у вас яка до неї? Жучинка? Павучинка? Тарганівочка* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси); *локалька* — локальна група: *Сівши на площі Ринок, Понграци вирушали локалькою в бік коломийського двірця, до якого мали три зупинки* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції), *мобільняк* — мобільний телефон: *...ногою відкриває двері на перон, розглядається на всю навколишню велику порожнечу, копає ногою ліхтарний стовп, ніби насправді він шибеничний, зопалу плює, знімає з пояса мобільняк, але перш ніж набрати номер, зауважує неподалік від перону незапряжену фіру* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів), *психотронка* — психіатрична лікарня: *Навіть із Ка-Ге-Бе приходили, до себе в психотронку запрошували* (Л. Дереш. Трохи Пітьми), *сімак* — сьома карта, *шостак* — шоста карта: *Шостака! Сімака!* (Л. Подерев'янський. Хвороба Івасика).

Також поширеним є *префіксальний* спосіб. Задля продукування *оказіоналізмів* таким чином письменники використовують як українські, так і запозичені префікси: *вирафінуватися* (рафінуватися), *дефільтраційний* (фільтраційний), *задуп'я* (дуп'я), *нежеківський* (жеківський), *підранковий* (ранковий), *попомирати* (помирати), *прозвучання* (звучання), вживають задля мовної гри префікс роз-, аби показати зворотню дію, наприклад, не прощання, а *розвітання* (вітання): *Потім на двох з майором було випито ще кілька літрів*

тива і довго, трохи не до ранку тривало **розвітання** на лавці під вікнами Шлойминого помешкання, коли й сигарети потрохи закінчувались, а приятель одне до одного все зростала (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)); не продати, а **розмагазинувати** (магазинувати): ...коли в Галичину хмарою насунули голодні з Великої України й Бессарабії, наші **розмагазинували** тут поблизу, за наказом Головнокомандувача, стратегічний запас іще в німців одбитого збіжжя (О. Забужко. Музей покинутих секретів). А такі okazіоналізми, як **мікротьотка** (тьотка), **протигівняний** (гівняний), **псевдокупейний** (купейний), **співтривання** (тривання) утворені за допомогою префіксоїдів *мікро-*, *проти-*, *псевдо-* та *спів-*. Така широка варіація використання різних префіксів та префіксоїдів досить поширена практика при продукуванні неuzuальних одиниць, адже це дає авторам можливість створювати більшу кількість своєрідних комбінацій.

Серед варіантів чистого словотвору також фіксується *постфіксальний* спосіб, проте він використовується авторами значно рідше, адже дозволяє утворювати лише дієслівні okazіоналізми. Так, Любко Дереш став єдиним серед опрацьованих письменників, хто запропонував авторський неологізм, спродукований на основі постфіксального способу — **зазнимкуватися** (зазнимкувати): *Дівчина спеціально прихопила фотоапарат, щоб зазнимкуватися з кавалером (в альбом до колекції)* (Л. Дереш. Культ). Крім того, митці використовують **нульсуфіксальний** спосіб [8] для творення авторських неологізмів, наприклад, **зabльов** (блювати): — *Знаєш, – виходжу з ванної після чергового zabльову я...* (І. Карпа. Bitches get everything); **перейоб** (перейобувати): ...*як правило, випадкові мадрівники сторінками живого журналу – впевнено писали, що це результат недоyобу, перейобу, нетуди-зайобу і т. Д...* (Л. Дереш. Трохи Пітьми); **проблим** (проблимувати): ...*і в цьому єдиному проблімі — бо наступної миті гладінь океану знову змикається, й темна маса китячого тіла кане назад під воду, — я його впізнаю, впізнаю те, що вже знала, з тої самої ночі: це й є той чоловік, через якого загинула Геля, — так само, як Влада!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

При вигадуванні okazіональних слів змішаним (неелементарним або ж комбінованим) способом словотворення популярною комбінацією є поєднання префікса та суфікса. Завдяки **префіксально-суфіксальному** способу відбулось продукування таких незувальних іменників, прикметників та дієслів, як *видригання* (дригати), *випікація* (пекти), *докодаківський* (кодак), *заживоття* (живіт), *зажопівка* (жопа), *занірванений* (нірвана), *запузатити* (пузо), *знереальнений* (нереальний), *зшизити* (шиза), *наліпачити* (ліпити), *окомпліментити* (комплімент), *оявлення* (явний), *передекрання* (екран), *перетурищений* (тур), *поколегувати* (колега), *пришоколаджений* (шоколад), *промандулити* (манда), *протитеревенний* (теревені), *процифірений* (цифір), *розвільжений* (воля), *розмагазинувати* (магазин), *розтабулити* (табуле), *розхилитаний* (хилитати), *скомотно* (ком), *спілавілий* (попіл), *усцячка* (сцяти).

Серед проаналізованих okazіоналізмів не знайдено жодного, який був би утворений **префіксально-постфіксальним** способом. Як зазначає Ж. Колоїз, «Особливістю префіксально-постфіксального способу є те, що відповідний формант, модифікуючи лексичне й видове граматичне значення, не змінює частиномовної належності твірного дієслова» [22, с. 63]. Тобто слово не змінюється кардинально, воно залишається в межах тієї ж частини мови, через що письменникам важче вигадати таку непередбачувану форму, яка б вразила та активізувала увагу (і так виконала одну з функцій okazіоналізмів) читача. Крім того, найчастіше okazіоналізми, що утворені таким чином, описують явища природи, тож контекст їхнього вживання ще вужчий та складніший до інтерпретації.

Суфіксально-постфіксальним способом утворюються слова, основи яких є іменниками або прикметниками, але після приєднання суфікса та постфікса вони отримують статус дієслівних okazіоналізмів, що позначають певний процес, наприклад, *гомошитись* (гомо), *гумуситися* (гумус), *лялечкуватись* (лялечка). Незувальні одиниці, що були спродуковані таким чином зазвичай виділяються своєю метафоричністю, адже так можливо певному

предмету або явищу приписують нетипову для нього дію. Зокрема, Оксана Забужко за допомогою цього способу словотворення переробила термін «лялечка» на процес створення затишку в своїй оселі. Її художній засіб спирається на ланцюг приємних асоціацій із лялечкою гусені, яка має перетворитися на метелика, тому в цьому випадку суфіксально-постфіксальний спосіб допомагає авторці зробити свій текст більш інтимним та емоційним.

Важливу роль відіграють асоціації і при написанні okazіоналізмів **префіксально-суфіксально-постфіксальним** способом: *вихмарюватися* (хмара), *відгедзькуватися* (гедзь), *залюлякебабитися* (люля-кебаб), *замаланюватися* (Маланка), *розмиратися* (мир). Так автори мають змогу додати процесуальності певному предмету і таким чином зробити своє мовлення більш образним.

Основоскладання є одним із найпродуктивніших узуальних способів утворення okazіональних слів. Особливістю цього різновиду словотворення є інтерфікс о- або е-, який об'єднує декілька твірних основ. Таким чином утворилися композити на кшталт: *барменолодина, буйночубий, висотноногий, висотноший, відвислогубий, гопнікобик, горлично-сірий, грубокостий, грубосракий, д'амсько-сракий, кріслолиций, матовоясний, нудотно-сяючий,, помаранчево-жахтюче, порнопатолог, порнотелиця, реєстронис, рослинорієнтир, ротонапхано, самовартісний, силіконовозубий, скоромовчасто, спільножиття, техномогила, філософсько-пофігістичний, червоношматник.*

Окрім чистого основоскладання, також знайдено слова, що утворені **префіксально-складним** способом, тобто до поєднаних між собою твірних основ додано ще й префікс, зокрема, *невідмовно-жовтяничний*: *...її пальці колишньої гітаристки набули невідмовно-жовтяничного кольору й насилу розгиналися...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу), *прохолодно-втишливий*: *...і водночас було в її недоречно вишуканій серед лісу постаті щось напрочуд жіночне, прохолодно-втишливе, як лагідна владна рука на розпашіле чоло...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

Утворення складних слів часто супроводжується суфіксацією, тож через це знайдено багато слів, які спродуковані саме **суфіксально-складним** способом, наприклад: *богоносійство, богоошуканство, богошукацтво, урокознімач, вчителерізка, гавнокамандующій, долбойбобовидний, жовтогарячогрудик, лицескривлений, мазоходослідницький, мазохознавчий, мольвознавець, оргазмотворчий, печеровидний, рабоподібний, ретровидненький, самозбадьоріння, скіснопадний, спільнованність, спільнокухонність, спільнотуалетність.*

Серед досліджених okazіоналізмів зустрічаються й ті, що утворені способом **основоскладання з додаванням нульового суфікса**. Найбільш це властиво саме для слів, що описують певні фізичні явища або дії: «...порівняно з матеріально вираженою суфіксацією нульсуфіксація посідає чільне місце у формуванні мікрополя дериватів на позначення явищ природи, фізичних явищ» [10, с. 116]. Наприклад, *буйновоз*: — *Я с буйними ехаю, — цей аргумент давав йому можливість сідати за руль буйновоза абсолютно синім* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); *дахозрив*: (*Я беззвучно стогну — не зовсім приємно, коли намагаєшся відкрити близькій людині піддони своїх дахозривів, а вона потім хєрачить тебе тими піддонами по голові*) (І. Карпа. Перламутрове порно); *кучеретрус*: *...була тільки персональна легенда, на яку свого часу мусило попрацювати чимало мужчин, засліплених отим, тоді ще натурально рудим кучеретрусом...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *мистецтвогриз*: *...тільки старуха хотіла в ту миску вже не просто уваги телекамер, як цей мистецтвогриз, а, бери вище, — мученицького вінця...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *пластинкокрут*: *Ді-джей скакав за своїми пластинкокрутами спотілий і змучений, як тягловий кінь, який таскав Санкт-Петербургом перші трамваї* (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін); *цеглепад*: *Нехай же цеглепад впаде на нас, мерзених!* (Л. Подерев’янський. Павлік Морозов).

Окрім основоскладання, письменники продукують свої okazіоналізми й шляхом **словоскладання**. Так, якщо слідувати сучасному, більш вузькому підходу щодо вивчення юкстапозит та розглядати це поняття як «складне слово,

утворене складанням слів без супровідних словотворчих засобів, напр.: лікар-онколог, льон-довгунець [6, с. 235], а також зважати на обов'язковість дефісу та сурядного зв'язку між поєднуваними словами, то варто виділити такі okazіоналізми, як *гоп-лох-штріх-бик*: *Навіть можна натрапити на рідкісного гоп-лох-штріх-бика* — воістину жалюгідне видовище! (Л. Дереш. Культ); *канапа-їбодром*: *Йостек вийшов із кухні й пішов у камінну, де, крім паркету і дорогих штор, єдиним предметом інтер'єру була велика канапа-їбодром* (Л. Дереш. Трохи Питьми); *кафе-гадючничок*: *Стривай, а ота "дерев'яшка", кафе-гадючничок, в напівтемному просторі якого виднілось кілька постатей, ти його поминув, одразу за каскадом фонтанів, побіля танцюмайданчика...* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)); *клонік-мнемонік, клоун-мнемоун*: *Я, звичайно, буду не простим клоуном, а з секретом. Буду клоуном-мнемоуном. Чи то пак, клоніком-мнемоніком* (Л. Дереш. Намір).

Деякі автори при вигадуванні okazіоналізмів поєднують різні способи словотвору. Зокрема, Люба Клименко та Ірена Карпа об'єднали словоскладання з лексико-синтаксичним або ж **зрощеннєвим способом** словотворення, якому властиве сплетення словосполучення в одну лексичну одиницю із кількома коренями. Завдяки цій комбінації утворилися okazіоналізми: *свекривонька-попийкривонька*: *Послухайте-но спочатку повчальну історію із життя моєї колишньої свекрухи (або ніжно – свекривоньки-попийкривоньки, або ще ніжніше – мого обоженюваного свекрушища) Розалії Романівни Бардзолєної* (Л. Клименко. Вибрані хіти); а також *осінньо-часниковозрота-сонний*: *Це загальна стадія. Осінньо-часниковозрота-сонний токсикоз* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

З-поміж проаналізованих okazіоналізмів знайдено тільки один, що утворений шляхом **абрєвіації** (а саме усічено-словесної, адже два перших слова написані частково, у той час як останнє — повністю), проте тут важливу роль відіграють не лише структурні, а й семантичні особливості цього слова, адже як зазначає О. Тараненко: «У межах обстежуваного періоду помітно активізувалося творення слів шляхом ініціальної (літерної й рідше фонемної) абрєвіації — як мовна реакція в основному на зміни в політичному й економічному житті та

державній організації країни,...» [36, с. 20]. Тобто продукування нових аббревіатур більш властиве саме при описах політичного й соціального життя країни, і для підтвердження цієї думки яскравим прикладом слугує okazіоналізм Олександра Ірванця *укррадлітература* (українська радикальна література): *До шкільних програм твори Степаниди Добромолець не входили, але вже на факультеті української філології педінституту вони вивчалися, і штудіювалися ретельно, навіть проходили окремим білетом на іспитах з укррадлітератури* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

2.2 Неузуальні моделі словотвору

Субституція — один із найпоширеніших способів неузуального словотворення, ознакою якого є заміна однієї або кількох морфем відповідно до структури початкового слова [22, с. 91-92]. Важливу роль при субституції відіграє контекст та асоціативний ряд, адже семантика okazіоналізму має легко розшифровуватись. Зокрема, значення слова *відеогенічний* легко зрозуміти, позаяк воно подібне на першоджерело — «фотогенічний»: *Соня виглядала доволі артистичною, принаймні відеогенічною* (І. Карпа. Bitches get everything); okazіоналізми «*пиздозавр*» та «*сперматозавр*» асоціюються із динозавром: *Потом знов все велике, динозаври, бронтозаври, всякі там пиздозаври* (Л. Подерев'янський. Казка про Репку, або Хулі не ясно?); *...а він з місця замкнувся, виставивши насторч оте своє небезпечно розвинене, куди там псевдомужнім голлівудівським сперматозаврам, підборіддя...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); *часохащі* — із лісохащі: *Мене оточували потемки, зовсім не схожі на хтонічну темінь часохащів* (Л. Дереш. Намір); *порнопатолог* — сексопатолог: *Професор Нємогаєв Огли, відомий таджицький сексо- і порнопатолог, захистив по цій темі кандидатську й докторську, та тихенько зійшов з розуму, так і не знайшовши дійсної причини* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія). Часом серед okazіональних слів, утворених субституцією, трапляються такі, які настільки подібні до похідного слова, що відрізняються

лише однією-двома фонемами, наприклад, *гівназія*, замість гімназія: *Вона керувала Стримбірською гімназією, або, як кажуть стримбірські жартівники, гівназією, а до того ж, була активісткою місцевого Союзу українок* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані).

Щодо характеристики **контамінації** існують певні суперечності [22, с. 98], проте якщо розглядати цей спосіб як творення мовних одиниць із суміщенням двох слів, які структурно, фонетично або семантично подібні, тоді до контамінації можна віднести okazіоналізм *танцітутка*, який апелює до слів танцівниця та проститутка і при цьому поєднаний на посічених морфемах накладеним «і»: *Дівчонки, якби ж то я знала, чим усе те кончиця, я б, набуть, не дозволила б прийти танцітутці... хоча... брешу!* (Л. Клименко. Вибрані хіти). Також Юрій Андрухович використовує контамінацію при створенні авторських неологізмів, якими він позначає вигадані національності: *швек* (швед + грек), *гред* (грек + швед), *французбек* (француз + узбек), *укралієць* (українець + австралієць), *румунгол* (румун + монгол), *росіяка* (росіянин + гіляка), *нідербайджанець* (нідерландець + азербайджанець), *карело-мінгрел* (карел + мінгрел), *білошваб* (білорус + шваб), *курдифранк* (курд + франк), *чербословат* (чех + серб + словак): *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, жиздоболів та карпатських русинів* (Ю. Андрухович. Московіада).

Нетиповим є ще один спосіб словотвору, який теж застосовує Юрій Андрухович. Автор перетворює слово «лесбійка», що може вживатися лише в жіночому роді, у **маскулятив**, і таким чином утворює okazіоналізм *лесбіян*: *...а всіх інших перелічити просто неможливо, бо були там ще Горили, Генерали, Гавіали, Павіани, Павлікіани, Данайці, Нанайці, Німфи, Нівхи, Ассирійці, Арнаути, Торбохвати, Лірники, Сирники, Шинкарі, Македонці, Броварі, Анахорети, Пупорізки, Українці, Лесбіяни...* (Ю. Андрухович. Рекреації).

Серед різновидів okazіонального словоскладання також зустрічається **гендіадіс** — вираження одного поняття за допомогою поєднання двох співзвучних лексичних одиниць із використанням римування. Okазіоналізми утворені гендіадісом вирізняються «ритмічною двотактовістю» [27, с. 227], другий компонент звучить ніби відлуння першого. Крім того, таким okazіоналізмам притаманна іронічність, часто навіть семантична абсурдність, через що найчастіше вони вживаються саме в розмовному та художньому стилях. Наприклад, *медіа-средіа*: *Цікаво, правда, якого зеленого вважати себе альтернативщиками? Чи то, як завше, **медіа-средіа** ярликів навішала?* (І. Карпа. Перламутрове порно); *перець-шмерець*: *На цій розкладачці — конзерва різна й макарони, тут — приправи, **перці-шмерці**, хмелі-сумелі, сіль* (Л. Дашвар. Село не люди); *повтикати-помедитувати*: *Втім, зовсім швидко якась неясна, млосна сила змушує його спинитися і, **повтикавши-помедитувавши** децицію під деревом* (І. Карпа. Фройд би плакав); *свинарникнарникварник*: *...а скільки вони самі наймаються по оголошеннях на танцівниць у Європі, що, думаєш, не знають вони, які танці їх там ждуть, та ті соски тільки раді будуть вирватися з своїх **свинарниківнарниківварників**...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *хлопці-долбойобці*: ***Хлопці-долбойобці** були відправлені в палати, а Колокольчиков підвів підсумок операції* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); *хуйо-майо*: *...некоторые тьолкі у компанії розказують друг другу різне там **хуйо-майо**...* (Л. Подерев'янський. Васіліса Егоровна і мужичкі).

Черезступеневому або ж черезкроковому словотворенню, як одному з різновидів неузвального словотворення, властиве утворення нової лексичної одиниці, що походить не від існуючого слова, а від потенційного, такого яке цілком могло б існувати, активно вживатися та увійти в узус, але досі не було вигаданим. Такому способу характерною є структурна схожість деривата та словотвірного ланцюжка, їхня мовна єдність [27, с. 205]. Okазіоналізм черезступенево, минаючи пропущену частину словотвірного ланцюга, ґрунтується на твірній основі. Яскравим прикладом такого способу продукування авторських неологізмів є слова *гербарювання* — [гербарювати] —

гербарій: *Спочатку Птаха приходила до Северина, щоб забирати рештки рослин, які не надавалися до гербарювання, а коли він захворів і все частіше бував безпомічним, тратячи орієнтацію, випадаючи в інший простір і час, Птаха заопікувалася ним* (Т. Прохасько. Довкола озера); *змурашковілий* — [змурашковіти] — мурашка: *Цей пісок... його розрізають вузькі й глибокі річки, що з ледь помітним леготом (його ти відчуваєш змурашковілою шкірою на щоках) впадають у несолоне море* (І. Карпа. Перламутрове порно); *пополотніння* — [пополотніти] — полотно: *Якби в залі не було темно, то Зузка і Нелька мусили б зауважити вкрай недобре **пополотніння** Алтаєва* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції); *скозління* — [скозліти] — козел: *Цей ряд можна було би поширити й до таких проявів Артурового остаточного **скозління**, як звичка безконечно довго висиджувати на очку (а це шарудіння газетою, Господи ж мій милий!)...* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів). При створенні okazіоналізму черезступеневим способом може використовуватись не одна, а й кілька неіснуючих ланок, наприклад, *овосковіння* — [овосковіти] — [восковіти] — віск: *Він так і лежав — одягнутий у чорне з білим, тобто святково, з легким макіяжем, трохи штучний у своєму **овосковінні**, але все це завжди належало до його арсеналу, всі ці фокуси з гримуваннями, перебираннями й пантомімами* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів). Крім того, okazіоналізми можуть базуватись не обов'язково на основі саме одного слова, а й навіть словосполучення: *богоошуканство* — [богоошукавати] — ошукувати Бога: «— Шаную велику російську літературу. Гуманістичні традиції Богоносійство, богошукацтво. **Богоошуканство** (Ю. Андрухович. Московіада); *спільнованність* — [спільнованний] — спільна ванна, *спільнокухонність* — [спільнокухонний] — спільна кухня, *спільнотуалетність* — [спільнотуалетний] — спільний туалет: *Ми всі стали краще жити, і нас уже обтяжувало спільножиття, **спільнокухонність**, **спільнотуалетність** і **спільнованність*** (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці).

Голофразис — спосіб незуального словотвору, при якому слова або словосполучення зливаються в одне ціле шляхом ігнорування пробілів. «При

продукуванні голофразисних оказіональних одиниць відбувається конденсація змісту: аналітичні описові конструкції синтезуються в єдину нестандартну, незвичну смислову сутність, яка не завжди успішно проходить, так би мовити, «слухову апробацію», бо сприймається, як і вимовляється, із певними труднощами» [22, с.118]. При поєднанні між собою лексичні одиниці уподібнюються не лише інтонаційно, а й графічно, вони виділяються через своє нетипове, злите написання та порушення мовних норм, що одразу впадає в око читачу. Зокрема, голофразис використано для продукування оказіоналізмів: *злокривалазлива: Крізь сонце сочилася сіль. Крізь мене зілля. Злокривалазлива* (І. Карпа. 50 хвилин трави); *попільничкатарільчик: Передовсім ковтнув коньяку і закуриив, скидаючи попіл до порцелянової попільничкитарільчика, посередині якої був спеціальний виріст, на який накладалося коробку грубих і довгих сірників так, що сірники відкривалися дополовини* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності). Ірена Карпа та Юрій Андрухович теж пропонують авторські новотвори, які створені таким способом, проте ще й супроводжують словосполучення афіксацією: *селопростоличений: А Євка так мріяла хоч із місяць не чути цього дикого юкрейніан рашена в селопростоличеному виконанні несимпатичних дибілів...* (І. Карпа. 50 хвилин трави); *скурвисинськість: Я з того всього заварював чай і покурював. Подумки дивувався власній скурвисинськості* (Ю. Андрухович. Московіада). Деякі автори використовують голофразис для популярних, часто вживаних словосполучень із інших мов, при цьому записуючи їх кирилицею і так ніби транскрибуючи. Зокрема, авторський неологізм *Бардзолена* походить від польського виразу *bardzo lepsza* — дуже хороша: *...Якби не моє обожнюване свекрушище Розалія Романівна Бардзолена, вирвавши мене із пут заплутаної путанини далеко не платонічного роману* (Л. Клименко. Вибрані хіти); *бесамемучний* — від іспанського виразу *besame mucho* — цілуй мене багато: *І зрозумів, що народжується воно саме в тій волохатій дірочці і, мов гаряча вулканічна “бесамемучна” лава, повільно, тягуче піднімається з неї вгору, через всі катакомби жіночих органів, які, безсумнівно, мають прямий зв’язок з дихальними шляхам* (Л. Клименко. Вибрані хіти).

Окремо варто виділити **оказіоналізми**, що мають **іноземне походження**: на перший погляд, вони утворені узуальними способами, але важливо, що їх коренем стає слово з іншої мови, яке теж записане ніби транскрипцією. Так, наприклад, **оказіоналізм занірванений** спродукований префіксально-суфіксальним способом, але корінь слова «*nirvana*» взятий з гінді та означає згасання: *Так занірванений, я й валявся в нашій вистигаючій постелі до полудня — засинав, прокидався, знову засинав...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); префіксально-суфіксально-постфіксальним шляхом утворено **доаморкатись** (від французького слова *amour* — кохання): *То Петя Дупа весь час повторював: "Амор патріс... Амор патріс..."*. **Доаморкався!** *Всю мордяку си спік* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); а також **нафакатися** (від англійськомовної лайки *fuck*): — *Або від щастя, що так круто нафакався...* — *(Х'ялмар говорить це французькою, щоби не образити бува чийого патріотизму)* (І. Карпа. Фройд би плакав); суфіксальний — **крейзуха** (від англійського слова *crazy* — божевільний): *Чотири години в автобусі, навіть якщо він "Ікарус", то велика мука, особливо нині, коли всі наче звар'ювали — злітаються, ніби круки, до того Чортополя, дорога забита автомобілями, автобусами — і все з прапорами, і все — на Чортоніль, якась крейзуха, та й вже, Мартофляк задрімав коло мене* (Ю. Андрухович. Рекреації); словоскладання **софістікейтед-нісенітниця** (від англійського *sophisticated* — складний): *І Марла знову розплела свої софістікейтед-нісенітниці про відсутність будь-якої заангажованості істинного мистецтва...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

Оскільки стилю більшості сучасних авторів властива велика кількість іронії, мовні каламбури та епатажність, то знайдено також **оказіоналізми**, які здаються запозиченими, проте насправді є **пародіюванням іноземного акценту**. Люба Клименко пародіює італійську мову авторськими неологізмами **оргазмозотті, розмазотті, розламазотті**: *«Ерос як ерос, – стиснула плечима та, а потім оживилася. – Спочатку він був якийсь "розмазотті", а потім, як увійшов у смак, то вийшов такий "оргазмозотті", що його "бандурос" "розламазотті" (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані); Кузьма Скрябін —*

польську мову словом *дшієко*: *Останні метри — і машина понеслася вниз, залишаючи Лесика з Вовчиком дшієко ззаду...* (К. Скрыбін. Я, “Победа” і Берлін); а Любко Дереш — іспанську мову: *даунітос*: *Його шарм добродушного даунітоса гіпнотизує Віку* (Л. Дереш. Трохи Питьми).

Авторам вдається пародіювати не лише вимову іноземних слів та висловів, а і їхню семантику: висловом «похер в похеровницях» Забужко створює алюзію на російський вислів «порох в пороховниці»: *Ладно, тітко, не падькайся вже так за мене. Якусь халтуру я собі завжди знайду, є ще похер в похеровницях!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

Власну словотвірну модель пропонує Кузьма Скрыбін okazіоналізмом *Обоссалов-Коленкін*: *Цей спосіб у науці називається методом Обоссалова-Коленкіна* (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія). Митець перетворює російський вульгарний вислів «обоссать колени» на подвійне прізвище Обоссалов-Коленкін шляхом додавання суфіксів -ов- та -ін-, які характерні власним назвам саме тієї мови.

Трапляються випадки, коли задля вигадування okazіоналізмів, письменники обігрують різні фонетичні явища. Так, наприклад, Оксана Забужко використовує *метатезу* — перестановку складів або звуків усередині слів. Зазвичай метатеза пояснюється складною вимовою та спробою спрощення слів іншомовного походження, але в даній ситуації авторка міняє склади місцями задля створення мовного каламбуру. Її okazіоналізм, відштовхуючись від твірного слова, набуває нової семантики: замість звичного «запаморочення», Забужко пропонує новий термін — «*замапорочення*» (відчуття, коли важко орієнтуватись у просторі): *І тут почув її голос, голос умить його витверезив од замапорочення нічним простором, — він звучав як із-під каменя* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

Окрім того, при продукуванні okazіоналізмів митці звертаються до фонетичного прийому — **заміни одного звука**. Однак у фонетиці це явище існує, адже таким чином мовці підсвідомо намагаються спростити слово задля зручнішої вимови, у той час як для письменників okazіоналізми — це гра, мовний

викрутас, карнавалізація, можливість проявити свою творчу натуру, креативне мислення та дотепність, тому заміна звука стає для них оригінальним способом запропонувати каламбур. Наприклад, замість чоловічої команди — бойсбэнд, знаходимо *бой-сренд*: *Її «бой-сренд», як любила говорити Марго, пішов од неї того дня, коли її звільнили з престижного дизайнерського бюро (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші); замість гімназії — тівназія: Вона керувала Стримбірською гімназією, або, як кажуть стримбірські жартівники, тівназією, а до того ж, була активісткою місцевого Союзу українок (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані); загальноновживана подробиця стає підробиця, що одразу натякає на її фальсифікацію: *Ті н'еси переклали, поставили, і далі ти писав вже тільки так – вимислюючи світ з його деталями, підробицями, заселяючи його так само вимисленими, штучними персонажами (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)); а ракоподібний перетворюється на рабоподібний: Це, по суті, нещасні створіння, гнані й голодні, затуркані і рабоподібні (вар. 1); або: агресивні, питущі зі знищеною нервовою системою (вар. 2); або: хитрі й спритні (вар. 3) (Л. Клименко. Вибрані хіти).**

Неузуальним також є спосіб словотворення, коли словотвір відбувається завдяки звуконаслідуванню, таке мовне явище називається **ономатопея** [30, с. 604]. Оказіоналізми будуються за допомогою кореня, який нагадує певний звук, а також суфікса. Таким чином автори можуть створити певний шумовий ефект довкола свого тексту та звернутися до ще одного органа чуття читача, окрім зору, — слуху. Наприклад, авторський неологізм *джеркнути* походить від звука, який видається під час різкого підпалювання запальничкою — «джерк»: *Гоца кивнула і джеркнула для забави запальничкою (Л. Дереш. Намір); слово диркотання подібне на шум від танкової гусені — «дир»: Утробно-глухе, погрозливе диркотання танків, що в'їжджають на міст, — чи воно справді долинало, чи це моя уява його ввімкнула... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); йехнути — від «йех» (спокійне зітхання): *Втягнув носом повітря, йехнув, і раз-два почав наминати бульбу (Л. Дереш. Намір); пацкати — від «пац» (звук ляскання долонею твердої поверхні): *Кеша голосно розреготався, аж закидуючи назад***

голову й **пацкаючи** долонею по столу (Л. Дереш. Культ); **сюсюмайтко** — «сюсю» (звукосполучення, яким часто звертаються до немовлят): *Це я НЕ ПЛАЧУ? Я, котрого років до дванадцяти дражнили плаксою і **сюсюмайтком**?* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); **терлінькнути** — «терліньк» (звук сповіщення на телефоні): *Терлінькнув телефон, повідомляючи про нову есемеску* (Л. Дереш. Трохи Пітьми); **трелькання** — «трельк» (звук примітивного натискання клавіш піаніно непрофесіоналом): *«Бо якщо це не так, то й Кафка – звичайнісінький сухотник, і Гендрікс – простий собі нігтер з гітарою, і джезз тоді не джезз, а так собі – трелькання на піаніні...* (Л. Дереш. Культ); **фіу-вітькнути** — «фіу-віть» (свист): *...фіу-вітькнула німкенья-панкушка, оцінивши мою трохи закоротку для «розкутої Західної Європи» сукню* (І. Карпа. Bitches get everything); **шваркнути** — «шварк» (звук лускання чогось водянистого): *«... так би усі кишки у тебе б і шваркнулі* (Л. Подерев'янський. Кацапи. Герой нашого часу); **шрумкання** — «шрумк» (стукіт) *«Мовчання і тільки шум двигуна. Тільки шрумкання коліс по вибоїнах і трамвайних коліях* (І. Карпа. Bitches get everything). А при утворенні okazіоналізму затраснутись, що нагадує різкий звук від різкого захоплення дверима — «трас», Любко Дереш до кореня приєднує не лише суфікс, а й префікс: *«...що змусило б Юрка негайно забратися з цього гнітючого місця, якого насправді не існувало в реальності, лише десь у позачасі, коли голосно затраснулися двері* (Л. Дереш. Культ).

Висновки до 2 розділу

Із дослідження випливає, що серед узуальних способів словотвору найпродуктивнішим виявився суфіксальний. Близько 18% проаналізованих у цій роботі okazіоналізмів утворені завдяки додаванню до твірної основи суфікса, суфіксоїда або суфіксальних зв'язків. З-поміж різновидів суфіксального способу словотвору неоднаразово зустрічається універбація. Префіксальний спосіб також є серед часто вживаних простих або незмішаних способів словотвору. Рідше зустрічаються, проте теж наявні, постфіксальний та нульсуфіксальний словотвір

Кількісно переважають okazіоналізми, які спродуковані шляхом змішування: префіксально-суфіксальний, префіксально-суфіксально-постфіксальний та суфіксально-постфіксальний способи. Не знайдено авторських неологізмів, які були б утворені префіксально-постфіксальним способом.

Серед найактивніших незузальних способів словотвору також виділяється основоскладання. Автори часто поєднують непеєднувальні, на перший погляд, лексеми, додають інтерфікс і так утворюють нетипові комбінації. Крім того, чимало okazіоналізмів утворюються завдяки поєднанню слів шляхом словоскладання або зрощенню, є випадок абревіації.

Деякі митці, наприклад, Юрій Андрухович, Любко Дереш та Оксана Забужко, більшість okazіоналізмів вигадують завдяки незузальним способам словотвору. Так, їхніми інструментами стають субституція, контамінація, гендіадіс, голофразис, ономотопея, черезступеневе словотворення. Також в основу продукування деяких okazіоналізмів лягають різні фонетичні явища, наприклад, метатеза або заміна одного звука. Оскільки okazіоналізми часто постають ніби мовна гра, багато з них утворені завдяки пародіюванню слів, виразів, акцентів іншомовного походження.

РОЗДІЛ III

Семантичні властивості okazіоналізмів у творчості письменників сучасної України

Побудова okazіоналізмів на лексико-семантичні поля є продуктивною та ефективною, адже «...значення слова залежить від парадигматичних і синтагматичних відношень, у які воно вступає, контексту вживання, історії й культури народу – носія відповідної мови, а також від зв'язків з елементом дійсності, який це слово позначає» [4, с. 28]. Кожна лексема має своє тлумачення, завдяки якому її можна порівняти або протиставити з іншою лексемою. Перелік об'єднаних за змістом слів, які номінують однакові або подібні предмети та явища, тож через це їх можна між собою об'єднати та впорядкувати прийнято вважати лексико-семантичним полем (або скорочено ЛСП) [4, с. 30]. У свою чергу, лексико-семантичні поля розподіляються на менші, більш вузько направлені підкласи — лексико-семантичні групи.

Лексико-семантичні поля відрізняються між собою, адже охоплюють різні теми та концепти, так, наприклад, одним із найбільших лексико-семантичних полів серед зібраних та проаналізованих okazіоналізмів є «Людина». Опис головних та другорядних персонажів зустрічається в кожному із досліджених текстів, адже тема людини в соціумі хвилює сучасних письменників. Людина стає можливістю для творчої самореалізації письменників та продукування чималої кількості авторських неологізмів. Їх можна розподілити на такі лексико-семантичні групи:

- За національністю: *муддаріси: Аскакали, шакали, ішакі, басмачі, улеми і муддаріси* (Л. Подерев'янський. Восточна мозаїка. Герой нашого часу); *русонетський: Всі вищезгадані персонажі вбрані в русонетські костюми* (Л. Подерев'янський. Кам'яний долбойоб); *швек, гред, жиздобол, французбек, укралієць, румунгол, росіяка, нідербайджанець, карело-мінгрел, білошваб, курдифранк, чербословат: Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з*

настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: **росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, жиздоболів та карпатських русинів** (Ю. Андрухович. Московіада).

- За віком: молодцеватий: *З того боку, де знаходиться масло, йдуть **молодцеваті** мудила* (Л. Подерев'янський. Дохуя масла); ретровидненький: *Горщик я пам'ятав, однак не впевнений був, що це той, із нашої комунальної квартири, хоча мав він **ретровидненький** вигляд* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комунальці).

- За статтю: бой-сренд: *Її «**бой-сренд**», як любила говорити Марго, пішов од неї того дня, коли її звільнили з престижного дизайнерського бюро* (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші); дядюн: *... але дві добрі дівочки про це заголосили на весь перон, і **дядюн** залишився без здобичі* (І. Карпа. Bitches get everything); мікротьотка: ***Мікротьотка** причепила до «тойоти» причіп, який нагадував тюремний вагончик...* (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген); хлопчурисько: *Якби ми з Сергієм свого часу не стереглися, я б теж уже могла мати таку дівку — чи **хлопчуриська** — ні, краще все-таки дівчинку...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

- За органами, що надають статевої ознаки: циценьята: *З-за майки визирають **циценьята**, але їх споглядання не є чимось принадним* (Л. Дереш. Трохи Пітьми); Цицькін: ***Цицькін** дає подарасу Вені лузгана* (Л. Подерев'янський. Йоги. Павлік Морозов); цицьори: *Як обхватить мене своїми ручищами-лопатами за цицьки, та як заре-петує на все поле: “Ой, ланкова Сливко, люблю я твої **цицьори!**”* (Л. Клименко. Вибрані хіти); секіра: *«А поки він діставав з дупла свою **секіру**, то виглядів розпухлий образ у штанах третього козака* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); пиндюр: *Я хочу відсторонити її від себе, але роблю це так невдало, що Віка, намагаючись втриматися за мій **пиндюр**, рвучко падає задом на землю* (Л. Дереш. Трохи Пітьми); піцунда: *Машина кінчила! їй сподобався спосіб, у який я твалтував її залізну **піцунду*** (К. Скрябін. Я, “Победа” і Берлін); Джаламбай: *Я підсів до столу та зрозумів, що*

починати розказувати приколи вже запізно, бо через п'ять хвилин можна буде облизати хіба що власний **Джаламбай**... (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); біндик: Він зняв свої армейські трухани, які переживали вже десяту реінкарнацію, та обережно виклав на стіл свій **біндик** (К. Скрябін. Я, Паштет і армія).

- За прізвищами: **Бардзолєна**: ...Якби не моє обожнюване свекрушище **Розалія Романівна Бардзолєна**, вирвавши мене із пут заплутаної путанини далеко не платонічного роману (Л. Клименко. Вибрані хіти); **Задолбунов**: А ми тож до твого **Задолбунова!**... (О. Ірванець. Електричка на Великдень); **Залупенко**: **Альфред Залупенко**. Правильно, хлопці - нехай лізе (Л. Подерев'янській. Піздец); **Косопизд**: **Голос Омеляна Косопизда**. Тогда надо воду зливать! (Л. Подерев'янській. Піздец); **Обоссалов-Коленкін**: «Цей спосіб у науці називається методом **Обоссалова-Коленкіна**» (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); **Уйобищенко**: **Голос Харитона Уйобищенки**. А шо, можна пустить, хлопці (Л. Подерев'янській. Піздец); **Цицькін**: **Цицькін** дає подарасу **Вені лузгана** (Л. Подерев'янській. Йоги. Павлік Морозов).

- За професією або родом діяльності: **барменолодина**: «На одного директора в середньому припадало по півтора-два бармена. Якщо брати в динаміці — 1,3 **барменолодини** на місяць (Л. Дереш. Намір); **врокознімач**: «Далі йшла підбірка титулів **Василія Чесного**: **магістр Чорної та Білої магії** у третьому коліні, **сьомий син сьомого сина**, **професійний ворожбит та врокознімач**... (Л. Дереш. Культ); **гавнокамандуючий**: Звісно, поки могла, вона озиралася й бачила, як двоє інших — **калашнік та гавнокамандуючий** (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів); **клонік-мнемонік, клоун-мнемоун**: Я, звичайно, буду не простим клоуном, а з секретом. Буду **клоуном-мнемоуном**. Чи то пак, **клоніком-мнемоніком** — артист із натренованою пам'яттю (Л. Дереш. Намір); **мольвіст, мольвознавець**: **Мольвісти, мольвознавці** у всіх газетах їм торочать, що вибух Південної мольви – чиста випадковість, що мольви якщо й вибухають, то не частіше, як раз на сто тисяч років... (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси); **порнопатолог**:

Професор Нємогаєв Огли, відомий таджицький сексо- і **порнопатолог**, захистив по цій темі кандидатську й докторську... (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); порнотелиця: ...так звану суспільну проблематику, з мораллю й культурою включно, посідали коханки нафтових королів, силіконовогубі **порнотелиці**, ... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); ржис: Лев Сименко, мабуть, у таких випадках радив би знайти кілька дужих **ржисів** (Л. Дереш. Культ); різничук: «До того ж вона давно і вірно кохає свого нареченого **різничука** Пйотруся за те, що він кучерявий, веселий на вдачу і як ніхто туго вміє начиняти кашею кров'яні кишки (Ю. Андрухович. Коханці юстиції); секретарюка: «Я знав нафтовиків і лісорубів, писанкарів, нічних злодіїв, сутенерів, знаменитих хірургів, деміургів, я знав бітломанів у першому поколінні, франкмасонів з ложі "Безсмертя-4", однойцевих блазнюків, рокерів, партійних **секретарюків**... (Ю. Андрухович. Московіада); танцітутка: Дівчонки, якби ж то я знала, чим усе те кончиця, я б, набуць, не дозволила б прийти **танцітутці**... хоча... брешу! (Л. Клименко. Вибрані хіти); хуночка: **І хуночок** з собою би взяли в багажник... (Л. Подерев'янський. Тріасовий період, або Пригоди хтивих павіанів Борі і Жори); шміліція: «Мені була по цимбалах поліція, **шміліція**, мені треба було вирватися звідси, а далі я собі дам раду (К. Скрябін. Я, "Победа" і Берлін); шуцак: Згідно з одним виконавці з охоронної *Schutzpolizei* (скорочено – шупо), або, як ще їх називали, **шуцаки**,... (Ю. Андрухович. Коханці юстиції).

- За належністю до субкультур: гоп-лох-штріх-бик: Навіть можна натрапити на рідкісного **гоп-лох-штріх-бика** — воістину жалюгідне видовище! (Л. Дереш. Культ); гопнікобик: Даний ареал заселений гібридними видами: гопнік-рагуль, гоп "Прикарпатський", **гопнікобик** (Л. Дереш. Культ); гопіти: Старий, це такий різновид і підвид мудаків, козаків і гопів, що **гопіють**, потіють, блукають, літають і лають... (Л. Дереш. Культ); хінаблуд: «Він ненавидів **хінаблудів**... (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); хіпунчик: ...почали поночі з ліхтариком шниряти по наметах і доводити миролюбних, але

ментофоб-них **хіпунчиків** ледь не до інфарктів (Л. Дереш. Трохи Пітьми); **хіпусьо**: З намету вилазить бухий в дупель **хіпусьо** (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

- За шкідливими залежностями: **алкаїн**: Навколо мене тут же зібрався консиліум з чотирьох **алкаїнів**, які бухали на заправці пиво «Жив'єц»... (К. Скрябін. Я, «Победа» і Берлін); **тареноман**: Вчителька пробувала прийти до тям; всі учні радісно зиркали на **тареномана** (Л. Дереш. Культ).

- За інтелектуальними здібностями: **даунітос**: Його шарм добродушного **даунітоса** гіпнотизує Віку (Л. Дереш. Трохи Пітьми); **довбограй**: Що тобі за радість чути такого старого **довбограя** (О. Забужко. Музей покинутих секретів); **дурбандос**: — Застрелілся, **дурбандос**, — з надією в голосі протягнув другий (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); **радїхон**: **Налякані радїхони** разом з жирною совою безпорадно бігають у монстра між ніг і від жаху страшно кричать (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов).

- За моральними якостями: **Заїбуня**: **Заїбуня** істерично сміється», **казайоб**: «Всім **казайобам**, подарасам, лізбїянкам... (Л. Подерев'янський. Блеск і ніщета подарасів); **мадоннистий**: ...так що мама була невинна, аки агнець, чи радше Дїва Марїя (щось у нїї справді відчувалось **мадоннисте** на фотознімках кінця п'ятдесятих)... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); **мавпофіл**: Ви зараз же такому **мавпофілу** ногою бийте в яйця (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов); **нагалоперидолений**: Це сколихнуло спокій товариства, викликавши низку спекуляцій, які дуже скоро набрали жартівливого тону – мовляв, п'яний... накурений... **нагалоперидолений**... тощо (Л. Дереш. Трохи Пітьми); **піддорадник**: Ну, вони ж скрізь були. В кожній школі сидів поряд з директорським кабінетом **піддорадник**, або й цілий **дорадник** (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси); **пошлотний**: Так само ховає одного за одним чоловіків-бюрократів, так само брязкає **пошлотними** золотими підвісками в вухах і мармизить варті криваво-червоною помадою (І. Карпа. Перламутрове порно); **припєздяний**: Нічого, культурно побазарілі, правда, лектор був якійсь **припєздяний** (Л. Подерев'янський. Герой нашого часу); **рабоподібний**: Це, по

суті, нещасні створіння, гнані й голодні, затуркані і **рабоподібні** (вар. 1); або: агресивні, питуці зі знищеною нервовою системою (вар. 2); або: хитрі й спритні (вар. 3) (Л. Клименко. Вибрані хіти); розвільжений: ...і світ ніколи не скупиться на об'яви благословення, на **розвільжені** погляди, на усміхи, з якими обертались на нас дядьки в привокзальному буфеті... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); сюсюмайтко: *Це я НЕ ПЛАЧУ? Я, котрого років до дванадцяти дразнили плаксою і **сюсюмайтком**?* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); упіздень: *Мирон, **упіздень*** (Л. Подерев'янський. Бур'ян); францьоватий: — *Лайдак **францьоватий!** – прогарчала вона. – Поїхали звідси!* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані); хлопці-долбойобці: **Хлопці-долбойобці** були відправлені в палати, а Колокольчиков підвів підсумок операції (К. Скрябін. Я, Паштет і армія).

- За зовнішністю: буйночубий: ...щокілька тижнів нові імена, молоді й красиві, не набагато й старші за тебе **буйночубі** хлопці... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); висотношій, висотноногій: *Вадим киває **висотноногій** і **висотношій**, як жирафа...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); відвислогубий: *Я глянув через плече на **відвислогубого**: той все ще дивився нам услід, несвідомо водячи рукою вгору-вниз по держаку мотики* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); депардєсподібний: *Слава Богу, **депардєсподібний** мужчинка додумався не розповідати йому цього секрету, і добре зробив, бо навіки розпрощався б зі своєю машиною* (Л. Клименко. Вибрані хіти); долбойобовидний: ...**долбойобовидний** про дао слово нам спиздів священне (Л. Подерев'янський. Король Літр); кріслолиций: *А решта мужчин мала лиця кольору надувного синього крісла, яке Аліса купила для комфортного читання вечорами. **Кріслолиці** вочевидь не були в захваті від того...* (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші); лицескривлений: *Була там і **лицескривлена** Ріба-Сонце* (Л. Дереш. Культ); невокоськуваний: ...його панічний страх перед її **невокоськуваним** ротом — "ку-уди?!" — угніжджувався в тілі й помаленьку підпилював нутроці тупою пилкою... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); пучнявий: *Він облизує*

свої **пучняві** губи, блукає зором по залу, мов щось пригадуючи, потім виймає з кишені мобілку, клацає кришкою (О. Забужко. Музей покинутих секретів); **сервелатний**: Нарешті **ДЯДЬМІШ** набридло це і він втомлено поклав своє **сервелатне** лице на **НЯНЯМАНИНУ** спину і застогнав (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці); **силіконовогубий**: ...так звану суспільну проблематику, з мораллю й культурою включно, посідали коханки нафтових королів, **силіконовогубі** порнотелиці, ... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

- За типом фігури: **бамбулувата, грубокостий**: ...з неї вийшла досить-таки смурна тітка, малопривітна, бамбулувата на виду й **грубокоста**, тип колишніх інженерш-проектниць... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); **гергепистий**: ...здоровезне, **гергеписте** бабисько з кепським прикусом, бризкаючи на мене слиною й раз у раз хвицаючи головою, щоб метлялися поріділі фарбовані кучері... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); **грубосракий**: Заодно, правда, я підмалював тачку **грубосракого** німця, якого зустрів першого ж дня, як приїхав (К. Скрябін. Я, "Победа" і Берлін); **шкапистий**: — Сьогодні бульйон яловичий, — повідомляє, ставши назад у чергу, однак уже не тобі, а якійсь досить **шкапистій** молодичці з фуфелем під лівим оком і запісяними панчолами (Ю. Андрухович. Московіада).

- За сексуальною орієнтацією: **сракодірник**: Якось не дуже хочеться, — я чомусь помацала плече, відтак збагнула, що мій жест цей **сракодірник** може сприйняти як спробу викликати в нього жаль... (І. Карпа. Bitches get everything); **лесбіян**: «...а всіх інших перелічити просто неможливо, бо були там ще Горили, Генерали, Гавіали, Павіани, Павликіани, Данайці, Нанайці, Німфи, Нівхи, Ассирійці, Арнаути, Торбохвати, Лірники, Сирники, Шинкарі, Македонці, Броварі, Анахорети, Пупорізки, Українці, **Лесбіяни**... (Ю. Андрухович. Рекреації).

- За частинами тіла: **кучеретрус**: ...була тільки персональна легенда, на яку свого часу мусило попрацювати чимало мужчин, засліплених отим, тоді ще натурально рудим **кучеретрусом**... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

секретів); кучерявчик: «Ориська, яка давно вже оперувала сумами, де нулів значно більше, ніж у тій, яку я попросив, махнула **кучерявчиками** на знак згоди... (К. Скрыбін. Я, “Победа” і Берлін); пальчичний: Взагалі-то мої сексуальні потреби після народження другої дитини якось пригасли, однак після тих **пальчичних** поцілунків я поступово почала бубнявити, як бутон, щоб розквітнути в шаленому коханні (Л. Клименко. Вибрані хіти); Серліон: А я знову замахнувся шприцом і загнав його в матрац у міліметрі від його найволохатішої у світі **Серліони** (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія).

Оскільки людина існує у світі, де її оточують різні **«Предмети та явища»**, саме вони об’єднуються в друге, не менш об’ємне ЛСП, яке поділяється на:

- **Одяг та аксесуари**: **шкарпедон**: Ой, мама-леся, та впади таке на мене, це було б офіційним свідченням того, що за два тижні – клімакс, і тільки й того скоро залишиться, що засісти собі на пічку плести **шкарпедони** внучатам племінникам (І. Карпа. Bitches get everything); **шкарпетон**: Німець з жахом подивився на свої білі **шкарпетони**, які втопилися під купою чорно-сірої маси (К. Скрыбін. Я, “Победа” і Берлін); **шнуровидло**: Чорновоłosий хлопчина, зодягнутий у сіру футболку без рукавів зі **шнуровидлом** коло шиї, тобто я, змерзлякувато потер руки (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

- **Транспорт**: **буйновоз**: — Я с буйними ехаю, — цей аргумент давав йому можливість сідати за руль **буйновоза** абсолютно синім (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія); **тачїлбан**: «Унікальний **тачїлбан**, на якому ще є відпечатки сраки самого Іосіфа Віссаріоновича Сталіна, пройшов всього-на-всього три мільйони миль за якісь там сто сорок років життя (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія).

- **Продукти харчування**: **перець-шмерець**: На цій розкладачці — конзерва різна й макарони, тут — приправи, **перці-шмерці**, хмелі-сумелі, сіль (Л. Дашвар. Село не люди); **трик**: Я гризла **трик** – і ти гризла **трик** (О. Ірванець. Маленька п’еса про зраду для однієї актриси); **хавніна**: З рота

Фабіана випадали залишки сардельок, бургерів, вінегретів та іншої німецької хавніни, але «Побєда» не рухалася з місця (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін).

- Алкогольні напої: шампаньйола: *Піти би випить в барі шампаньйоли...* (Л. Подерев'янський. Гамлет, або феномен датського кацапізма); дунда: *...тільки правильна дунда може поставити опір можливим перешкодам* (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген); мепс: *Я пила мепс без цукру – і ти пила мепс без цукру* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси); жучинка, тарганівочка, павучинка: *Ще лишилася у вас для мене заморочечка? Одна, маленька порційка... А підливка у вас яка до неї? Жучинка? Павучинка? Тарганівочка?* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

- Заклади харчування: кафе-гадючничок: *Стривай, а ота "дерев'яшка", кафе-гадючничок, в напівтемному просторі якого виднілось кілька постатей, ти його поминув, одразу за каскадом фонтанів, побіля танцмайданчика...* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)); панценник: *Відразу після купелі і фотографування інструктор запропонував зайти кудись на джип, але Себастьянові з Францом хотілося легкого свіжого вина з волохатого агрусу і вони повели інструктора до Беди, до панценника, що стояв між двома плямами-островами жерепи* (Т. Прохасько. НепрОсті).

- Медичні заклади: лазаріанна: *...флористика була для нього радше не порятун ком від хвороби, а системою орієнтирів, як насамперед орієнтирами є у містах всі ратуші, опери, лазаріанни, домінікани, бернардини, юри і редемптористи;...* (Т. Прохасько. Довкола озера); психотронка: *Навіть із Ка-Ге-Бе приходили, до себе в психотронку запрошували* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

- Божевілля та хвороби: аероклептоманія: *Відтак, все-таки трохи встилаючись сусідів, вона обережно заховала до наплічника черговий об'єкт своєї аероклептоманії* (І. Карпа. Фройд би плакав); дахозрив: *(Я беззвучно стогну — не зовсім приємно, коли намагаєшся відкрити близькій людині піддони своїх дахозривів, а вона потім херачить тебе тими піддонами по*

голові) (І. Карпа. Перламутрове порно); *крейзуха*: Чотири години в автобусі, навіть якщо він "Ікарус", то велика мука, особливо нині, коли всі наче звар'ювали — злітаються, ніби круки, до того Чортополя, дорога забита автомобілями, автобусами — і все з прапорами, і все — на Чортоніль, якась *крейзуха*, та й вже, Мартофляк задрімав коло мене (Ю. Андрухович. Рекреації).

- Сексуальний акт: *видригання*: От тобі й на — кохання, **видригання**. Це ж виходить, що, коли її торкнеться перша старість, коханий-чорнобровий викине з хати, як шавку? (І. Карпа. Перламутрове порно); *вихалка*: Однак воно не йшло ні в яке сравненіє з екстримом под кодовим названієм "**вихалка**" (Л. Клименко. Вибрані хіти); *оргазмозотті, розламазотті, розмазотті*: Ерос як ерос, – стинула плечима та, а потім оживи-лася. – Спочатку він був якийсь **«розмазотті»**, а потім, як увійшов у смак, то вийшов такий **«оргазмозотті»**, що його **«бандурос» «розламазотті»** (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані).

- Релігійні впливи: *богоносійство, богоошуканство, богошукацтво*: Шаную велику російську літературу. Гуманістичні традиції **Богоносійство, богошукацтво. Богоошуканство** (Ю. Андрухович. Московіада).

- Хобі: *випікація*: У мамі ж ціла купа речей виходила просто геніально — **випікація** плячків та інших марципанів, засинання перед телевізором, розв'язування фізико-математичних задач... (І. Карпа. Фройд би плакав); *гербарювання*: Спочатку Птаха приходила до Северина, щоб забирати рештки рослин, які не надавалися до **гербарювання**, а коли він захворів і все частіше бував безпомічним, тратячи орієнтацію, випадючи в інший простір і час, Птаха заопі кувалася ним (Т. Прохасько. Довкола озера).

- Звуки: *гулюкання*: Але коли на екрані розгорнувся в усій красі південний степ та ще і з тракторами до обрії, **гулюкання** та свист постали суцільною звуковою стіною (Ю. Андрухович. Коханці юстиції), *тавендіння*: В одну хвилю замовкло все – спів, голоси з гуртожитку, їхнє п'яне **тавендіння** (Л. Дереш. Культ); *диркотання*: Утробно-глухе, погрозливе **диркотання** танків, що в'їжджають на міст, — чи воно справді долинало, чи це моя уява його

ввімкнула... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); прозвучання: Займалася проблемами тіла і тексту, текстуальності тіла і тілесності тексту, про музику Памви написала книжку (солористика: **прозвучання** заради поруху)... (Т. Прохасько. Від чуття при сутності); трелькання: Бо якщо це не так, то й Кафка – звичайнісінький сухотник, і Гендрікс – простий собі ніттер з гітарою, і джез тоді не джез, а так собі – **трелькання** на піаніні... (Л. Дереш. Культ); шрумкання: «Мовчання і тільки шум двигуна. Тільки **шрумкання** коліс по вибоїнах і трамвайних коліях»(І. Карпа. Bitches get everything).

- Почуття та емоції: замапорочення: *І тут почув її голос, голос умить його витверезив од замапорочення нічним простором, — він звучав як із-під каменя* (О. Забужко. Музей покинутих секретів); нетуди-зайоб, перейоб: *...як правило, випадкові мадрівники сторінками живого журналу – впевнено писали, що це результат недоюбу, **перейобу**, **нетуди-зайобу** і т. Д...* (Л. Дереш. Трохи Пітьми); похєровниця: *Ладно, тітко, не падькайся вже так за мене. Якусь халтуру я собі завжди знайду, є ще похєр в **похєровницях!*** (О. Забужко. Музей покинутих секретів); самозбадьоріння: *А що стосується безпідставних, як ви кажете, мрій про Нобелівську премію, то це лишень так, для **самозбадьоріння*** (Ю. Андрухович. Московіада); скозління: *Цей ряд можна було би поширити й до таких проявів Артурового остаточного **скозління**, як звичка безконечно довго висиджувати на очку (а це шарудіння газетою, Господи ж мій милий!) чи, скажімо, завалюватися в ліжко з непомитими зубами після багатогодинної пиятики, куріння і брудних розмов* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів); скурвисинськість: *Я з того всього заварював чай і покурював. Подумки дивувався власній **скурвисинськості*** (Ю. Андрухович. Московіада).

Також досить об’ємним та суттєвим є ЛСП «Дії», яке погруповане на ЛСГ на кшталт:

- Пересування: бербенешити: *...затягнувши Анджея до ліфта, **бербенешила** на чергове анемічне паті до чергових журналістів (інтелігентів*

сраних, представників нац.еліти, зачуханого вел-едьюкейтед бидла) (І. Карпа. Фройд би плакав); *дримбуляти*: Вальнувши головою в арочку ще по разу, ми вибралися з катафалка і **подримбуляли** до дверей (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген); *скрунути*: Запихаючи листа з конвертом до кишені, письменник Шлойма Ецірван майже бігцем вискочив з під'їзду, **скрунув** ліворуч і перетнувши проїжджу частину вулиці Полуботка в тому місці, де вона з'єднувалась з коротюсінькою вулицею Правди (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

- Комунікація: *відгедзькуватись*: Та який цвинтар! — аж немов сердито **відгедзькується** дядько (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *зациндолювати*: Декотрі клієнти, знаючи мою принципову нехоть до «батькування» ... **зациндолюють** щось уже й геть несамовите — «гаспадін Адріан»: їм здається, це те саме, що по-українському сказати: пане Адріяне (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *зблягузкати*: Тільки хлопчик міг з легким серцем **зблягузкати** таку дурницю... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); *проремігати*: Але **ДЯДЬ-ОСЯ** не розгубився: обвівши поглядом із-за круглих запітнілих скелець окулярів шановну публіку, він **проремігав**: «Пардон! Акела промахнувся!» (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці).

- Робота: *кашкарити*: Сергій у дві тисячі першому вийшов на пік свого промислового успіху. Він **кашкарив** удень і вночі (А. Чех. Район «Д»); *поколетувати*: “Насьогодні досить”, можливо, ми навіть **поколетуємо**, забудемо всі давні образи... (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

- Сексуальні втіхи: *вжикатись*: Вибереш собі якусь незаразну, та й підеш до лісу **вжикатися** (Л. Дереш. Трохи Пітьми); *гицатись*: ...а під якимось розлогим дубом гола Білосніжка **гицалась** на Принцові у позі "вершинця", в екстазі похоті закинувши лице до неба (Л. Дереш. Культ); *гомошитись*: Ті поци тут курили і **гомошувалися!** — Я тим педікам мозги повишибаю, я тобі атвєчяю (Л. Дереш. Поклоніння ящірці); *гоцатися*: Потім тою самою любов'ю я полюбив **гоцатися**. Секс — також заглиблення (Л. Дереш. Намір);

залюлякебабитися: Однак вишукана ліванська їжа лише загостила непристойні бажання: свіже табулі розтабулило наші чакри, від гумусу загумусилися наші почуття, від фалафелю зафалафелила співом душа, а люлякебаб спричинив до того, що **залюлякебабилося** все в моїй нижній половині... (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці); навихатися: Ох і **навихалися** ж ми з ним! (Л. Клименко. Вибрані хіти); нафакатися: — Або від щастя, що так круто **нафакався**... — (Х'ялмар говорить це французькою, щоби не образити бува чийого патріотизму) (І. Карпа. Фройд би плакав); солодійствувати: Новаковський знову з головою залазить під лахміття і продовжує там спати чи **солодійствувати**, наприклад (Ю. Андрухович. Московіада).

- **Флірт**: замаланюватись: В універі мав одного знайомого. З Дамаску. Гомік, розумієш? До мене **замаланювався** (Л. Дереш. Культ); окомпліментити: ..., „невідбивна“, як колись її смішно **окомпліментив** шеф, не знаючи, як по-українському сказати „невідпорна“... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

- **Захворювання**: зшизити: — Ваш Мацапура, здається, остаточно **зшизів**, — підсумувала Мартофлякова Марта (Ю. Андрухович. Рекреації); склерозити: Батько — відомий український історик, хоча півжиття і провів у Москві, на Батьківщину повернувся на початку дев'яностих старим і вианованим, усе бився, щоби виростити на дачі манго, і, хоч **склерозив**, сина не забув (Л. Дашвар. Село не люди).

- **Пияцтво**: киряти: ... і апетитно **киряють** самогонку (Л. Подерев'янський. Нірвана, або Альзо Шпрех Заратустра); наябувати: **Наябуї** кохве і пиздуй за мной (Л. Подерев'янський. Герой нашого часу); цмулити: — Ну от, — розчулено **цмульнула** пиво вона, — і де б я подумала у своїй задрипаній середній школі на уроці географії, що колись бачитиму Джомолунгму з вікна літака, що приземляється в Бутані? (І. Карпа. Фройд би плакав).

- Витрата коштів: *промандулити*: Прапор Барикін дістав 100 рублів премії, які того ж вечора **промандулив** у офіцерській столовці, молячись за Миколу своєму комуністичному богу (К. Скрябін. Я, Паштет і армія); *профінькати*: З Норвегії повернувся, мільйон там заробив і все **профінькав** (Л. Дашвар. На запах м'яса).

- Нанесення шкоди: *вирадирувати*: ...**вирадирувати** з пам'яті, як то мовилося в підпільницьких інструкціях: зайвого не пам'ятати (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *знищити*: — Коробов! Ти — покидьок! — **знищожила** хлопа (Л. Дашвар. На запах м'яса); *скосопиздити*: **І скосопиздила** моє прекрасне тіло смертельна гангрена (Л. Подерев'янський. Гамлет, або феномен датського кацапізма); *шваркнути*: ... так би усі кишки у тебе б і **шваркнулі** (Л. Подерев'янський. Кацапи. Герой нашого часу); *заширяти*: Сімамурі вдалося **заширяти** мечем в живіт Ісідзукурі (Л. Подерев'янський. Йоко і самураї).

- Задавання: *ботанути*: *KACHMARSKY: Thank you, sir. I appreciate it. And-oh-please hurry up!* (Озирається від переговорної панелі у вагон). *ТОЛЯН* (повернувшись до Мультика й Цигана): **Во, ботанула!** (О. Ірванець. Електричка на Великдень); *виглуплятися*: **На п'ятнадцятій хвилині волян мені реально хочеться її убити. Якого біса так виглуплятися** — я всього-навсього колишня його дівчина, бляха (І. Карпа. Перламутрове порно).

- Спроба заспокоїтися: *йехнути*: **Втягнув носом повітря, йехнув**, і раз-два почав наминати бульбу (Л. Дереш. Намір); *повтикати-помедитувати*: **Втім, зовсім швидко якась неясна, млосна сила змушує його спинитися і, повтикавши-помедитувавши децицію під деревом** (І. Карпа. Фройд би плакав).

- Нудьга: *забембати*: **Я швидко вимкнув будильника й відчув, як мене вже забембала ця робота** (Л. Дереш. Намір); *настойбенити*: **О, як мені це все настойбенило!** (Л. Подерев'янський. Король Літр); *остойобити*: **Ваш план уже мнє остойоб** (Л. Подерев'янський. Пацавата історія); *остопіздити*: **Ана**

меня хаваєт от і до. Мнє даже **остопізділо** (Л. Подерев'янський. Васіліса Егоровна і мужичкі).

Меншим за розміром, проте не за значущістю є ЛСП **«Фактура»**, до якого ввійшли такі ЛСГ як:

Кольори: *горлично-сірий: ...горлично-сірої* обшивки крісел, кунитовних світильників, — з усього, що давалось обдерти: все було замінене на грубіше, дешевше й простецькіше... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *невідмивно-жовтяничний: ...її пальці колишньої гітаристки* набули **невідмивно-жовтяничного** кольору й насилу розгиналися... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу); *помаранчево-жахтюче: ...і над обрієм переможно зринає кругле,* **помаранчево-жахтюче сонце!** (О. Забужко. Музей покинутих секретів); *спопілавільний: ... іскорки їхньої присутності – нема-нема,* та й укидаються в повсякденному навзагал **спопілавілому** бутті (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу).

Текстури: *матовоясний: Є брук великий і опуклий. Він матовоясний, він був би ще й шорстким, мов камені на річкових острівцях, якби не був такий стертий* (Т. Прохасько. Лексикон таємних знань); *нудотно-сяючуй: Нафтолюд вивчає мене* **нудотно-сяючим** оком (Л. Дереш. Намір).

Орнамент: *вихилясик: І курям дала, і за свинями прибрала, і часник на зиму посадила, і борщу наварила, і твої штанці джинсові з вихилясиками* попраля (Л. Дашвар. Село не люди); *вритина: Од утоми носик моїй дівчинці почервонів і загострився, нависла над кухонним столом лампа прокреслила від носа до губ уже явні, графічно чіткі* **вритини** (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

Варто також виділити ЛСП **«Часопростір»**, завдяки якому письменники можуть орієнтувати читачів:

Місцевість: *задуп'я: Ніхто з наших в таке задуп'я ще не забирався...* (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген); *зажопівка: ...ті дівчатка — целки нетрогані, та з них половина в своїх* **зажопівках** тим самим займається задурно і тільки

*мріє, щоб за це ще й платили... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); свинарникнарникварник: ...а скільки вони самі наймаються по оголошеннях на танцівниць у Європі, що, думаєш, не знають вони, які танці їх там ждуть, та ті соски тільки раді будуть вирватися з своїх **свинарниківнарниківварників**... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); селопристолічений: А Євка так мріяла хоч із місяць не чути цього дикого юкрейніан рашена в **селопристоліченому** виконанні несимпатичних дибілів... (І. Карпа. 50 хвилин трави).*

Слова, що позначають час: *вчоразавтра, вчорасьогодні: Сьогодні вночі однаково функціонують вчора, сьогодні, завтра, **вчорасьогодні**, сьогоднізавтра, **вчоразавтра** (Т. Прохасько. Лексикон таємних знань); докодаківський: ...**докодаківська** доба, доба холодної війни й вітчизняних фотоматеріалів, як і взагалі всього вітчизняного... (О. Забужко. Музей покинутих секретів); пришивиденостислий: *Звуки ж відстають або випереджують те, від чого вони мали б залежати, тому те, від чого мали б залежати звуки, але відстають або випереджують, є або сповільнено розтягненим, або **пришивиденостислим**... (Т. Прохасько. Від чуття при сутності); сьогодні-на-сьогодні: ...бо й сама вже ні фіга не пам'ятаєш, окрім того, що стримить перед очима, на розчищеному серед завалів вузенькому проміжку **сьогодні-на-сьогодні** (О. Забужко. Музей покинутих секретів).**

І найменше проаналізованих okazіоналізмів увійшли в ЛСП «Природа» та ЛСГ, на кшталт:

- Тварини: *жовтогарячогрудик: ...на присланій ним під 2003-й рік картинці красувався **жовтогарячогрудик** із чорним фрачним хвостом (О. Забужко. Музей покинутих секретів); пиздозавр: *Потом знов все велике, динозаври, бронтозаври, всякі там **пиздозаври** (Л. Подерев'янський. Казка про Репку, або Хулі не ясно?); сперматозавр: ...а він з місця замкнувся, виставивши насторч оте своє небезпечно розвинене, куди там псевдомужнім голлівудівським **сперматозаврам**, підборіддя... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу).**

- Погодні умови: злокривалазлива: *Крізь сонце сочилася сіль. Крізь мене зілля. Злокривалазлива* (І. Карпа. 50 хвилин трави).
- Рослини: палюччя: *...розсікаючи вище описаним щитом на даху всіляке лісове гілляччя і палюччя, а фарами прочісуючи сумнівний шлях на кілька сот метрів уперед. І все ж ця їзда в незнаємоє не може тривати вічно — адже я вже знайшов спосіб, точніше, засіб — і хай це буде гелікоптер!* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів); рослинорієнтир: *... все раптом зеленіє, як сторінка, занадто освітлена сонцем, спочатку візія мутиться, а потім знерухомлюється, знов напади хвороби, знов ультраструктури, паралельний світ, але брак рослинорієнтирів, блудиш, як дивитися крізь светер,...* (Т. Прохасько. Довкола озера); сікура: *Японський пагорб, на якому цвіте сікура...* (Л. Подерев'янський. Йоко і самураї); тернюччя: *Розумієш, — казав редактор, — нас цікавлять усі ці порослі тернюччям цистерни і труби, береги отруєних річок, мертві терикони і так далі* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

Висновки до третього розділу

У третьому розділі всі проаналізовані okazіоналізми було згруповано за лексико-семантичними полями та лексико-семантичними групами.

Найбільшою ЛСП виявилась «Людина», позаяк у кожному з досліджених текстів більшість okazіоналізмів пов'язані саме з головними та другорядними персонажами: сюжети розгортаються докола розповідей про їхню стать, вік, характер, соціальний статус, зовнішність, моральні якості, професійну діяльність, інтереси, сексуальну орієнтацію тощо.

Чимало авторських неологізмів увійшли в ЛСП «Предмети та явища», зокрема було запропоновано такі лексико-семантичні групи, як: «Почуття та емоції», «Хобі», «Продукти харчування», «Алкогольні напої», «Одяг та аксесуари», «Божевілля та хвороби», «Релігійні впливи» та інші.

Багато okazіоналізмів, хоч, на перший погляд, кардинально відрізняються за семантикою, мають одну спільну характеристику — вони є дієсловами, саме тому їх віднесенно до ЛСП «Дія».

Значно меншими, проте теж необхідними задля формування та розвитку оригінальних сюжетних ліній ЛСП стали «Природа», «Фактура» та «Часопростір».

ВИСНОВКИ

На перший погляд, okazіоналізми можуть здатися штучно створеною [40], дивною мовною грою, вибриками епатажних авторів, які порушують загально визнані правила мови та її гармонію на користь фантазії. Однак якби свого часу Михайло Старицький, Іван Нечуй-Левицький, Леся Українка, Володимир Винниченко та десятки інших класиків літератури не проігнорували закони української мови та не запропонували свої okazіоналізми, лексичний склад нашої мови не отримав би безліч слів, які нині стали невід'ємною частиною узусу.

Okazіоналізми як емоційно забарвлені слова, що існують та тлумачаться в межах певного контексту, рідко переходять із мовлення в мову: це виняток аніж закономірність. Однак поповнення лексичного складу мови не є їхнім завданням, адже експресивні за змістом та незвичні за формою вираження, вони повинні збагачувати текст, акцентувати на собі увагу, запам'ятовуватися та дивувати читача. Неможливо передбачити, чи якийсь із 382 okazіоналізмів, які було зібрано та проаналізовано задля цього дослідження, увійде в узус, але вони все ж виконали свою номінативну, стилістичну, текстотвірну, експресивну та комічну функції.

Існує чимало варіантів словотвору для вигадування авторських неологізмів. Попри те, що більшість досліджених слів утворилися завдяки узуальному словотвору (найчастіше суфіксальним, префіксальним, префіксально-суфіксальним, префіксально-суфіксально-постфіксальним способами, осново- та словоскладанням), є й такі, що були створені нетиповими неузуальними способами. Письменники вміло використовують субституцію, контамінацію, гендіадіс, голофразис, оноματοпею, черезступеневе словотворення, метатезу та інші незвичні словотвірні способи.

Окрім класифікації відповідно до форми вираження, у цій роботі була спроба розподілити okazіоналізми відповідно до особливостей їхньої внутрішньої організації. Таким чином згруповано шість лексико-семантичних полів із власними розподілами на лексико-семантичні групи. Показово, що

найбільшими ЛСП виявились «Людина», «Предмети та явища» та «Дія», адже ці теми фігурують в кожному з досліджених текстів та потрібні для просування сюжетних ліній.

Оказіоналізми навіть назвою наголошують на причині свого продукування, потрібні «на випадок» ці лексичні одиниці не даремно стали активно вживаним інструментом серед сучасних авторів. Так вони не просто вдосконалюють текст та його художні засоби, а й передають найменші віяння своєї доби. Відповідно до мовно-історичного погляду okazіональні слова підкреслюють потреби та проблеми свого часу, тому дослідження цього мовного явища є необхідними для науковців різноманітних сфер.

Дослідження okazіоналізмів розпочалося ще в 1880 році з роботи «Principien der Sprachgeschichte» Г. Пауля, однак не закриті, дискусивні питання підіймаються науковцями й до сьогодні. Наукові дослідження та словники okazіональної лексики Н. Адах, Г. Вокальчук, Є. Карпіловської, Ж. Колоїз, А. Нелюби, О. Турчак, І. Цапук, значно наблизили українське мовознавство до розв'язання суперечностей щодо розуміння okazіоналізмів та їхньої природи, але майбутнім поколінням учених залишається ще чимало цікавої та перспективної роботи на зазначену тему. Не лише письменники Розстріляного відродження, шістдесятники, вісімдесятники, а й сучасні талановиті митці заслуговують аби їхня okazіональна творчість документувалася у словниках, активно аналізувалася відповідно до форми вираження та форми змісту та мала шанс у майбутньому закарбуватися в узусі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адах Н. Авторські лексичні новотвори в поезії Василя Барки: семантика, функції, прагматика. Рівненський державний гуманітарний університет. 2008. 253 с.
2. Білодід І. Курс історії української літературної мови. Т. 2. Радянський період. 1961. 415 с.
3. Білодід І. Поетична мова Максима Рильського. К: Наукова думка. 1965. 174 с.
4. Близнюк К. Лексико-семантичне поле «патріотизм» в українській, англійській і польській мовах. 2017. 262 с.
5. Бойчук М. Параметризація поняття okazіоналізм. Лінгвістичні студії. 2011. Вип. 23. С. 8-12.
6. Вакарюк Л. Український словотвір у термінах : словник- довідник / Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо. Тернопіль : Джура, 2007. 260 с.
7. Вокальчук Г. До питання про історію дослідження okazіональних лексичних новотворів в українському мовознавстві. Наукові записки. Серія «Філологія». 2003. Вип. 5. С. 14-18.
8. Вокальчук Г. Okazіональні назви осіб в українській поезії 20–30-х років. Українська мова і література в школі. 1991. №8. С. 79–81.
9. Вокальчук Г. Українська індивідуально-авторська неографія: стан і перспективи. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». №11. 2011. Вип. 17, т. 1. С. 27-33.
10. Волинець Г. Нульсуфіксальні деривати на позначення явищ природи та фізичних явищ у сучасній українській мові. Структура і семантика мовних одиниць. Філологічні студії. Вип. 6. 2011. С. 112-117.
11. Гришко Ю. Функціонування поняття «okazіоналізм» у сучасній лінгвістиці. Наукові записки. Серія : Філологічні науки. Вип. 175. С. 149-152.
12. Єрмоленко С. Нариси з української словесності: Стилїстика та культура мови. Київ : Довіра, 1999. 413 с.

13. Карпець Л., Нелюба А. Словотвірне номінування осіб у спортивному жаргоні. Лінгвістичні студії. 2010. Вип. 23., розд. I. С. 39-43.
14. Карпіловська Є. «Аероплань, душе моя...» (Багатоликий okazіоналізм Павла Тичини). Мовосвіт Павла Тичини. Культура слова № 84. 2016. С. 25-36.
15. Карпіловська Є. Норма в сучасному українському словотворенні: зразок і реальність. Культура слова №74. 2011. С. 43-51.
16. Карпіловська Є. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. Київ. 1999. 297 с.
17. Карпіловська Є. Реакція Мови на зміну суспільних стереотипів. Наукові записки НаУКМА. Т. 137. Філологічні науки (Мовознавство). 2012. С. 88-91.
18. Кислюк Л. Узуальне й okazіональне в авторських новотворах категорії назв особи. Мовознавчий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 14–15. С. 56-61.
19. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія. Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. Т. 2 (М-Я). 625 с.
20. Колесник Г. «З'являються нові слова у мові» // Тичина П. Квітни, мово наша рідна! К: 1971. С. 196-200.
21. Колоїз Ж. Лексичні okazіоналізми як засіб створення актуалізованого контексту. Рідний край. 2002. № 1(6). С. 30-34.
22. Колоїз Ж. Неузуальне словотворення. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. 126 с.
23. Колоїз Ж. Українська неологія: здобутки та перспективи. Філологія. Мовознавство. Наукові праці. 2009. Вип. 92, т. 105. С. 57-62.
24. Мацько О. Проблема дефініції терміна «okazіоналізм». Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Українське мовознавство. 2018. №1(48). С. 105-117.

25. Михайленко Л. Динаміка суспільно-політичної лексики української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття (на матеріалі мови українських засобів масової інформації). Національна академія наук України. Київ, 2009. 217 с.
26. Нагорна Ю., Функційно-стилістичні особливості індивідуально-авторських новотворів у текстах української постмодерної прози. «Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку». С. 115-119.
27. Нелюба А. Черезкрокове словотворення й інноваційні явища в українській мові (на зразках суфіксальних дериватів). Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». № 11. 2009. Вип. 15, т. 1. С. 201-209.
28. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2014). Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харківське історико-філологічне товариство, 2015. 220 с.
29. Нелюба А., Нелюба С., Лексико-словотвірні інновації (2004-2006). Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харківське історико-філологічне товариство. Харків : В Вид-во «Майдан», 2007. 144 с.
30. Охріменко В. Онома́топея як об'єкт вивчення фоносемантики. Наукові записки. Серія: філологічні науки. Вип. 138. С. 603-606.
31. Радомська Л. Вивчення обсягу поняття «юктапозит» у сучасному мовознавстві. URL: http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4975/Vivchennya_obsyagu_ponyattya_yuxtapozit.pdf?sequence=1
32. Романчук С. Оказіоналізми як окрема група неологізмів. Вісник Житомирського державного університету. Вип. 58. Філологічні науки. 2011. С. 52-55.
33. Русанівський В., Тараненко О., Зяблюк М., Л. Пустовіт, Н. Клименко та інші. Українська мова: Енциклопедія. 2-ге вид. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
34. Семенко М. Я хочу. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=237>

35. Сімович В. На теми мови. Прага-Берлін : Вид-во «Нова Україна», 1924. 45 с.
36. Тараненко О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.
37. Турчак О. Оказіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття. Дніпропетровський національний університет. Дніпропетровськ, 2005. 19 с.
38. Турчак О. Поняття «оказіоналізм» у мовознавчій літературі та його мовленнєва реалізація в українських періодичних виданнях кінця ХХ століття. Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2013. №2 (6). С. 299-305.
39. Фельдман Н. Окказиональные слова и лексикография. Вопросы языкознания. Москва, 1957. №4. С. 64–73.
40. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900-1941): стан і статус. Чернівці: Вид-во «Рута», 1998. 207 с.
41. Шор Р. Язык и общество / Р. Шор. Москва, 1926. 156 с.
42. Nonce word // Cambridge Dictionaries Online / [Electronic resource]. – Access mode : <http://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 10.05.2024). Назва з екрана.
43. Paul H. Principles of the history of language / tr. from German Strong H. London : Longmans, Green & Go, 1891. 590 с.
44. URL: https://gazeta.ua/articles/istoriya-movi/_starickij-boberskij-franko-pridumuvali-ukrayinski-slova/464424

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Андрухович Ю. Дванадцять обручів. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14242>
2. Андрухович Ю. Коханці юстиції. Черівці : Вид-во «Meridian Czernowitz», 2018. 304 с.
3. Андрухович Ю. Московіада. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14241>
4. Андрухович Ю. Рекреації. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14240>
1. Дашвар Л. На запах м'яса. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 364 с.
2. Дашвар Л. Село не люди. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2021. 304 с.
3. Дереш Л. Культ. Львів : Вид-во «Видавництво Старого Лева», 2024. 296 с.
4. Дереш Л. Намір. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2014. 336 с.
5. Дереш Л. Поклоніння ящірці: Як нищити ангелів. Харків : Вид-во «Фоліо», 2017. 192 с.
6. Дереш Л. Трохи п'тьми. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2014. 384 с.
7. Забужко О. Музей покинутих секретів. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2745>
8. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. Київ : Вид-во «Комора», 2019. 118 с.
9. Ірванець О. Електричка на Великдень. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14843>
1. Ірванець О. Маленька п'еса про зраду для однієї актриси. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14844>

2. Ірванець О. Прямий ефір. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14846>
3. Ірванець О. Рівне/Ровно (Стіна). URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14850>
4. Ірванець О. Recording. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=14847>
1. Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності). Київ : Вид-во «Дуліби», 2005. 216 с.
2. Карпа І. Фройд би плакав. Харків : Вид-во «Фоліо», 2009. 238 с.
3. Карпа І. 50 хвилин трави. Харків : Вид-во «Фоліо», 2004. 239 с.
4. Карпа І. Bitches get everything. Харків : Вид-во «Клуб сімейного дозвілля», 2006. 240 с.
5. Клименко Л. Вибрані хіти. Київ : Вид-во «Дуліби», 2014. 428 с.
6. Клименко Л. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці. Київ : Вид-во «Дуліби», 2016. 160 с.
7. Клименко Л. Пор'ядна львівська пані. Київ : Вид-во «Дуліби», 2013. 160 с.
8. Подерев'янський Л. Герой нашого часу. Харків : Вид-во «Фоліо», 2015. 126 с.
9. Подерев'янський Л. Король Літр. Харків : Вид-во «Фоліо», 2014. 126 с.
10. Подерев'янський Л. Множення в умі, або Плинність часу. Харків : Вид-во «Фоліо», 2015. 126 с.
11. Подерев'янський Л. Павлік Морозов. Харків : Вид-во «Фоліо», 2013. 126 с.
12. Подерев'янський Л. Рух життя, або Динамо. Харків : Вид-во «Фоліо», 2013. 125 с.
13. Прохасько Т. Від чуття при сутності. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3615>

14. Прохасько Т. Довкола озера. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3620>
15. Прохасько Т. Лексикон таємних знань. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3622>
16. Прохасько Т. Некрополь. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3619>
17. Прохасько Т. НепрОсті. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=15285>
18. Прохасько Т. Увібрати місто. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3621>
19. Скрыбін К. Я, Паштет і армія. Харків : Вид-во «Фоліо», 2019. 221 с.
20. Скрыбін К. Я, “Победа” і Берлін. Харків : Вид-во «Фоліо», 2018. 221 с.
21. Скрыбін К. Я, Шонік і Шпіцберген. Харків : Вид-во «Фоліо», 2015. 122 с.
10. Чех А. Район «Д». Черівці : Вид-во «Meridian Czernowitz», 2019. 320 с.

ДОДАТОК 1.

Словник оказіоналізмів сучасних українських письменників

1. **Адреналі́нно** — ризиковано. *Однак це не було страшно, це було адреналі́нно. Він вирішив не чекати, поки його затягне вода, а пірнути в неї...* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Paloma Negra, с. 341).

2. **Аероклептома́нія** — непоборне бажання красти на борту літака. *Відтак, все-таки трохи встилаючись сусідів, вона обережно заховала до наплічника черговий об'єкт своєї аероклептоманії* (І. Карпа. Фройд би плакав).

3. **Алкаї́н** — людина з алкогольною залежністю. *Навколо мене тут же зібрався консилиум з чотирьох алкаї́нів, які бухали на заправці пиво «Жив'єц»...* (К. Скрябін. Я, «Победа» і Берлін).

4. **Артнуво́шний** — чудернацький. *І лише мені, дякуючи моїм донжуанським талантам і досить тривалому роману з однією з високопосадовиць житлового сектору міськради, вдалося відстояти право повернутися в рідну домівку, щоправда, не в ту квартиру, де я народився, а в підашия з великим артнуво́шним вікном у вигляді омеги* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 10).

5. **Аякжечки** — а як же. *...ай Даруся ж у нас і розумничка, як гарно віршика розказала! — і на її амбіції, яких у неї також навалом, аякжечки, та й хто ж би то, позбавлений амбіцій,...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

6. **Балбє́сність** — безглуздість. *При всій балбє́сності БАЛБЄСА був він хлопцем незіпсованим і соромився лишатися з ЧУДО-ЮДО-РИБОЮ-КИТ наодинці* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 64).

7. **Бамбулува́тий** — великий, громіздкий. *...з неї вийшла досить-таки смурна тітка, малопривітна, бамбулувата на виду й грубокоста, тип колишніх інженери-проектниць....* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

8. Бардзолєпа — вигадане прізвище. *...Якби не моє обоженуване свекрушище Розалія Романівна Бардзолєпа, вирвавши мене із пут заплутаної путанини далеко не платонічного роману* (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 102).

9. Барменолюдіна — бармен. *На одного директора в середньому припадало по півтора-два бармена. Якщо брати в динаміці — 1,3 барменолюдини на місяць* (Л. Дереш. Намір).

10. Бербенешити — чимчикувати. *...затягнувши Анджея до ліфта, бербенешила на чергове анемічне паті до чергових журналістів (інтелігентів сраних, представників нац.еліти, зачуханого вел-едьюкейтед бидла)* (І. Карпа. Фройд би плакав).

11. Бесамемучний — пристрасний. *І зрозумів, що народжується воно саме в тій волохатій дірочці і, мов гаряча вулканічна “бесамемучна” лава, повільно, тягуче піднімається з неї вгору, через всі катакомби жіночих органів, які, безсумнівно, мають прямиий зв’язок з дихальними шляхами* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Paloma Negra, с. 288).

12. Бідянтчко — бідолаха. *Якесь падло її колісь зламало – бачите, тут була поломка – вона пустила одросточок, а він не вмира, але й не росте. Бідянтчко* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 115).

13. Білошваб — чоловік, який за походженням білорус та шваб. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, жиздоболів та карпатських русинів* (Ю. Андрухович. Московіада).

14. Біндік — чоловічий статевий орган. *Він зняв свої армейські трухани, які переживали вже десяту реінкарнацію, та обережно виклав на стіл свій біндик* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 88).

15. Богоносійство — прославлення, популяризація Бога та релігійних тем. — *Шаную велику російську літературу. Гуманістичні традиції Богоносійство, богошукацтво* (Ю. Андрухович. Московіада).

16. Богоошуканство — шахрайство на релігійному підґрунті. — *Шаную велику російську літературу. Гуманістичні традиції Богоносійство, богошукацтво. Богоошуканство* (Ю. Андрухович. Московіада).

17. Богошукáцтво — пошук віри. — *Шаную велику російську літературу. Гуманістичні традиції Богоносійство, богошукацтво. Богоошуканство* (Ю. Андрухович. Московіада).

18. Бой-срѐнд — хлопець. Її «*бой-срѐнд*», як любила говорити Марго, пішов од неї того дня, коли її звільнили з престижного дизайнерського бюро (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші. Я, “Побєда” і Берлін).

19. Ботану́ти — похвастатися знаннями. *KACHMARSKY: Thank you, sir. I appreciate it. And-oh-please hurry up!* (Озирається від переговорної панелі у вагон). *ТОЛЯН (повернувшись до Мультика й Цигана): Во, ботанула!* (О. Ірванець. Електричка на Великдень).

20. Бузді́ти — випускати. *Буздіть мене, бозолочу, бля буду!* (Л. Подерев’янський. Восточна мозаїка. Герой нашого часу, с. 84).

21. Буйновóз — транспорт для перевозу п’яних та занадто активних людей. — *Я с буйними ехаю, — цей аргумент давав йому можливість сідати за руль буйновоза абсолютно синім* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 81).

22. Буйночубий — із пишним волоссям. *...щокілька тижнів нові імена, молоді й красиві, не набагато й старші за тебе буйночубі хлопці...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 152).

23. Брязлі́вий — той, що брязкає бряжчить. *Тепер на сцену вибігла парочка — дівчина в блакитному сарі, золотих браслетах на руках і ногах, у намистах та в іншій брязливій красі, ...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

24. Вафльóниш — хтось недосвічений. *Вафльониш ти єцьо на ахвіцера учіться* (Л. Подерев’янський. Кацапи. Герой нашого часу, с. 57).

25. Вечірище — вечірка. *А поміж тим, поки їх прикордонники шмонали, ми таку **вечірищу** бехнули в Надьки — гашишем хоч шпари у вікнах затикай, якби, звичайно, холодно було...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

26. Вжікатись — займатися статевим актом. *Вибереш собі якусь незаразну, та й підеш до лісу **вжікатися*** (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

27. Виглуплятися — задаватися. *На п'ятнадцятій хвилині волянє мені реально хочеться її убити. Якого біса так **виглуплятися** — я всього-навсього колишня його дівчина, бляха* (І. Карпа. Перламутрове порно).

28. Видригання — сексуальний акт. *От тобі й на — кохання, **видригання**. Це ж виходить, що, коли її торкнеться перша старість, коханий-чорнобровий викине з хати, як шавку?* (І. Карпа. Перламутрове порно).

29. Вімилити — вимести. *Забігли, бабусі на тумбочку віз продуктів виклали, усіх жінок у палаті шинками-пиріжками попригощали, анекдотів понарозповідали, щоби настрій підвищити, одну з бабусиних дочок на чергування залишили й **вимілися*** (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 193).

30. Випікація — випікання. *У мамі ж ціла купа речей виходила просто геніально — **випікація** плячків та інших марципанів, засинання перед телевізором, розв'язування фізико-математичних задач ...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

31. Вирадірувати — видирати. *... **вирадірувати** з пам'яті, як то мовилося в підпільницьких інструкціях: зайвого не пам'ятати* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

32. Вирафінуватися — самоочиститись. *Дивні зміни в задумі Млинарський зауважив раз, потім ще і ще, а згодом мусив визнати, що всі його варіанти виявилися летальними (вони не спроможні були навіть **вирафінуватися**), ...* (Т. Прохасько. Некрополь).

33. Висотно́гій — довгоногий, високий. *Вадим киває **висотногій** і висотношій, як жирафа...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

34. Висотношій — довгошій. *Вадим киває висотношій і висотношій, як жирафа...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

35. Вихалка — різновид сексуальних втіх. *Однак воно не йшло ні в яке сравненіє з екстримом под кодовим названієм “вихалка”. Ох і навихалися ж ми з ним!* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 195).

36. Вихилясик — візерунок. *І курям дала, і за свинями прибрала, і часник на зиму посадила, і борщу наварила, і твої штанці джинсові з вихилясиками попрала* (Л. Дашвар. Село не люди).

37. Вихмарюватися — димітися. *...хукаючи на побілілу шкіру (з її рота вихмарювалися клубки молочної пари)...* (Л. Дереш. Культ).

38. Вишніпувати — шукати, видивлюватися. *...одного дня, як на сигарети вже не ставало, я піймав себе на тому, що вишніпую зором ціліші бички під ногами...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

39. Відвислогу́бий — із пишними, великими губами. *Я глянув через плече на відвислогубого: той все ще дивився нам услід, несвідомо водячи рукою вгору-вниз по держаку мотики* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

40. Відгедзькуватися — агресивно відповідати. *Та який цвинтар! — аж немов сердито відгедзькується дядько* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

41. Відеогенічний — той, що завжди вдало виходить на відео. *Соня виглядала доволі артистичною, принаймні відеогенічною* (І. Карпа. Bitches get everything).

42. Відкара́сканість — відчуженність. *Однак Марлину байдужість і відкарасканість від сміттєвих тур...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

43. Влаштóвисько — шоу. *А Коля каже, що на віках лежати може не кожен: дуже сильні треба мати вії. І ніс короткий, щоб усе влаштóвисько не попсував* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

44. Водічковість — рідкість. *Ані холодна вода, ані водичковість холоду не змогли переконати у тому, що вона вже не спить* (Л. Дереш. Культ).

45. Вожакува́ння — командування. *В принципі він уже давно зрозумів, що не може вести прайд, і чекав з дня на день, коли це станеться, коли прийде чужинець, молодий лев з чужого прайду і відсуне його від вожакування* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Paloma Negra, с. 336).

46. Волосиво — плам'я. *Дах злітає з хати, як розчепірена папка, а звідти виринається густе волосиво вогню* (Л. Дереш. Намір).

47. Вриті́на — візерунок. *Од утоми носик моїй дівчинці почервонів і загострився, нависла над кухонним столом лампа прокреслила від носа до губ уже явні, графічно чіткі вритини* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

48. Врокозніма́ч — той, хто очищає від прокльонів. *Далі йшла підбірка титулів Василя Чесного: магістр Чорної та Білої магії у третьому коліні, сьомий син сьомого сина, професійний ворожбит та врокознімач, артронік, діанетик...* (Л. Дереш. Культ).

49. Всеможли́вісність — думка, що у світі можливе все. *Потім перебиває його і каже щось про всеможливісність життя, про паради можливостей, про вибране і про невибраність, що породжує ностальгію* (Т. Прохасько. Увібрати місто).

50. Вчителері́зка — пристрій для вбивства вчителів. *Видно було, що автор трудився протягом не одного уроку фізики. Підписано: "ВЧИТЕЛЕРІЗКА ПОБУТОВА СТАТИЧНА"* (Л. Дереш. Культ).

51. Вчоразáвтра — ніколи. *Сьогодні вночі однаково функціонують вчора, сьогодні, завтра, вчорасьогодні, сьогоднізавтра, вчоразавтра* (Т. Прохасько. Лексикон таємних знань).

52. Вчорасьогóдні — от-от. *Сьогодні вночі однаково функціонують вчора, сьогодні, завтра, вчорасьогодні, сьогоднізавтра, вчоразавтра* (Т. Прохасько. Лексикон таємних знань).

53. Гавнокамандующій — головнокомандуючий у зневажливому тоні. *Звісно, поки могла, вона озиралася й бачила, як двоє інших — калашнік та гавнокамандующій* — зобабіч прикувалися до Артура Пети наручниками і (Артурова голова в брудних бинтах безвільно хилиталася над плечима) потягли його силоміць поміж іржавих бамперів та каркасів туди ж — на вихід (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

54. Гербарюва́ння — створення гербаріїв. *Спочатку Птаха приходила до Северина, щоб забирати рештки рослин, які не надавалися до гербарювання, а коли він захворів і все частіше бував безпомічним, тратячи орієнтацію, випадючи в інший простір і час, Птаха заопі кувалася ним* (Т. Прохасько. Довкола озера).

55. Гергепістий — великий, товстий. *...здоровезне, гергеписте бабисько з кепським прикусом, бризкаючи на мене слиною й раз у раз хвищаючи головою, щоб метлялися поріділі фарбовані кучері...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

56. Гіцатись — займатися коханням. *...а під якимось розлогим дубом гола Білосніжка гицалась на Принцові у позі "вершиниця", в екстазі похоті закинувши лице до неба* (Л. Дереш. Культ).

57. Глюванно́ — суміш із клею та вапна. *Місто, найстильніше місто Європи, зодягнене у давно вже немодне мілітарі й у взагалі вже мертвий готик «Коматоз вісімдесятих», заливалося глюванном і підвішувало санта-клаусів за ноги до балконів* (І. Карпа. Фройд би плакав).

58. Гомо́шитись — займатися гомосексуальним статевим актом. *Ті поци тут курили і гомошувалися!* — *Я тим педікам мозги повишибаю, я тобі атвєчяю* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

59. Гопі́ти — поводитись невиховано. *Старий, це такий різновид і підвид мудаків, козаків і гопів, що гопіють, потіють, блукають, літають і лають...* (Л. Дереш. Культ).

60. Гопнікобїк — представник гопїзму. *Даний ареал заселений гїбридними видами: гопнік-рагуль, гоп "Прикарпатський", гопнікобик* (Л. Дереш. Культ).

61. Гоп-лох-штрїх-бїк — представник вуличної субкультури. *Навіть можна натрапити на рїдкісного гоп-лох-штрїх-бика - воїстину жалюгідне видовище!* (Л. Дереш. Культ).

62. Горлично-сірий — сіро-коричневий. *...горлично-сірої обшивки крісел, кунштовних світильників, — з усього, що давалось обдерти: все було замінене на грубіше, дешевше й простецькіше...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

63. Гоцатися — кохатись. *Потім тою самою любов'ю я полюбив гоцатися. Секс — також заглиблення* (Л. Дереш. Намір).

64. Гред— чоловік, який за походженням і швед, і грек; синонім до швек. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, україїців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів...* (Ю. Андрухович. Московіада).

65. Гривняк — гривня. *Чотирнадцять дїб, та по двадцять гривняків. Ти мене розориш, Романе!* (Л. Дашвар. Село не люди).

66. Гримасенція — гримаса. *Не те щоб ти свідомо відсторонила мене від своїх проблем, — ні, ти дуже докладно мені все розповіла про події на каналі, і дуже пильно, без «гримасенцій», слухала...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

67. Грїханути — нагрїшити. *...пансіонат високо в горах, дивні жильці з симптомами вервольфності та інших захворювань шкіри, кожному, хто десь грїханув — буде капут, а харошому — спасіння, як шоколадка для діабетика* (І. Карпа. Bitches get everything).

68. Грубокóстий — дебелий, великий. ...з неї вийшла досить-таки смурна тітка, малопривітна, бамбулувата на виду й **грубокоста**, тип колишніх інженерш-проектниць... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

69. Грубосра́кий — із великими стегнами. Заодно, правда, я підмалював тачку **грубосракого** німця, якого зустрів першого ж дня, як приїхав (К. Скрябін. Я, “Победа” і Берлін).

70. Гулю́кання — гул. Але коли на екрані розгорнувся в усій красі південний степ та ще і з тракторами до обріїв, **гулюкання** та свист постали суцільною звуковою стіною (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 80).

71. Гумуситися — загострюватися. Однак вишукана ліванська їжа лише загостила непристойні бажання: свіже табулі розтабулило наші чакри, від гумусу **загумусилися** наші почуття (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 142).

72. Гавенді́ння — гомін. В одну хвилю замовкло все – спів, голоси з гуртожитку, їхнє п'яне **гавендіння** (Л. Дереш. Культ).

73. Гівна́зія — гімназія, але в зневажливому тоні. Вона керувала Стримбірською гімназією, або, як кажуть стримбірські жартівники, **гівназією**, а до того ж, була активісткою місцевого Союзу українок (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 128).

74. Дамсько-сра́кий — чоловік із жіночною фігурою. — Ви будете мити підлогу, — видушив, трохи подумавши, **дамсько-сракий** і, поколупавшись у носі, додав: — у туалеті (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші. Я, “Победа” і Берлін).

75. Дауні́тос — бовдур. Його шарм добродушного **даунітоса** гіпнолізує Віку (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

76. Дахозр́ів — істерика. (Я беззвучно стогну — не зовсім приємно, коли намагася відкрити близькій людині піддони своїх **дахозривів**, а вона потім херачить тебе тими піддонами по голові) (І. Карпа. Перламутрове порно).

77. Двиганити — тягнути. *Обвисле, велике, атлетичної статури і, мабуть, вельми громіздке мертво тіло. Двиганити* такий тягар і незручно, й невдячно (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 288).

78. Депардєсподібний — схожий на француза. *Слава Богу, депардєсподібний* мужчинка додумався не розповідати йому цього секрету, і добре зробив, бо навіки розпрощався б зі своєю машиною (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 159).

79. Депардєсподібність — схожість на француза. *Роздивившись Піта децо ближче, моя ейфорія щодо його депардєсподібності* трохи розсіялася (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 161).

80. Де-по-де́ — де не де. *Далі за столом — подерті двері, на яких де-по-де* нашкрябані сакральні заклинання і містичні побажання... (Л. Подерев'янський. Нірвана, або Альзо Шпрех Заратустра. Рух життя, або Динамо, с. 7).

81. Дефільтраційний — реабілітаційний. *Отже, я народився через рік по війні. Батько мій після підписання замирення напрочуд швидко пройшов дефільтраційний* табір і повернувся у своє село, де моя матуся, тоді ще тільки його наречена, вірно чекала його, судженого (О. Ірванець. Recording).

82. Джаламбай — чоловічий статевий орган. *Я підсів до столу та зрозумів, що починати розказувати приколи вже запізно, бо через п'ять хвилин можна буде облизати хіба що власний Джаламбай, тому підключився до процесу* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 79).

83. Джёркнути — клацнути. *Гоца кивнула і джеркнула* для забави запальничкою (Л. Дереш. Намір).

84. Диміна — домовина. *Уже й татко, п'яний в димину, ввалився до хати, впав на підлогу посеред кімнати і, перш ніж захропти, вигукнув...* (Л. Дашвар. Село не люди).

85. Диркотання — торохкотіння. *Утробно-глухе, погрозливе диркотання* танків, що в'їжджають на міст, — чи воно справді долинало, чи це моя уява його ввімкнула... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

86. Доамóркaтись — розлучитися. *То Петя Дуна весь час повторював: “Амор патріс... Амор патріс...”. Доаморкався! Всю мордюку си спік* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

87. Докода́ківський — той, що існував ще до створення компанії «Кодак». *...докодаківська доба, доба холодної війни й вітчизняних фотоматеріалів, як і взагалі всього вітчизняного...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

88. Долбойобовідний — безглуздий. *... долбойобовідний про дао слово нам спиздів священне* (Л. Подерев'янський. Король Літр).

89. Довбогра́й — дурень. *Що тобі за радість чути такого старого довбогряя* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

90. Дошні́пливий — допитливий. *“Яка вона дошнуплива, ця німецька порцелянова лялька” – з раптовою неприязню подумав Шлойма й сам собі здивувався: чого це я так на Ізабеллу?* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

91. Дримбуля́ти — те саме, що шкандибати. *Вальнувши головою в арочку ще по разу, ми вибралися з катафалка і подримбуляли до дверей* (К. Скрыбін. Я, Шонік і Шпіцберген, с. 20).

92. Дунда — алкогольний напій. *... тільки правильна дунда може поставити опір можливим перешкодам* (К. Скрыбін. Я, Шонік і Шпіцберген, с. 11).

93. Дурбандо́с — бовдур. — *Застрелілся, дурбандос, — з надією в голосі протягнув другий* (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія, с. 39).

94. Дші́єко — далеко. *Останні метри — і машина понеслася вниз, залишаючи Лесика з Вовчиком дшієко ззаду...* (К. Скрыбін. Я, “Победа” і Берлін).

95. Дядю́н — чоловік. *... ми довго не могли впіймати таксі, хтось із нас падав на обледенілих сходах вниз головою, при цьому якийсь спритний співгромадянин намагався «підібрати» спальничок, що саме випав із рюкзака потерпілого, але дві добрі дівочки про це заголосили на весь перон, і дядюн залишився без здобичі* (І. Карпа. Bitches get everything).

96. Жиздобól — людина нерозпізнаної національності. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, **жиздоболів** та карпатських русинів* (Ю. Андрухович. Московіада).

97. Жовтогарячогрудик — синичка або банановий півун. *...на присланій ним під 2003-й рік картинці красувався **жовтогарячогрудик** із чорним фрачним хвостом...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

98. Жумжіна — ягода. *Коли на першому курсі ми їздили до лісу, і я маленький букетик **жумжини** приколола собі на куртку, ти одразу ж зробила й собі це саме* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

99. Жучінка — солодка наливка з жуків. *Ще лишилася у вас для мене заморочечка? Одна, маленька порційка... А підливка у вас яка до неї? **Жучинка**? Павучинка? Тарганівочка?* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

100. Забёмбати — остогиднути. *Я швидко вимкнув будильника й відчув, як мене вже **забембала** ця робота* (Л. Дереш. Намір).

101. Забльов — нудота. — *Знаєш, – виходжу з ванної після чергового **забльову** я...* (І. Карпа. Bitches get everything).

102. Задолбунов — вигадане прізвище. *МУЛЬТИК: А ми тож до твого **Задолбунова!**..* (О. Ірванець. Електричка на Великдень).

103. Задуп'я — далека місцина. *Ніхто з наших в таке **задуп'я** ще не забирався...* (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген, с. 11).

104. Заживоття — заживо. *...Гітлер ще не прийшов до влади, і за Збручем теж іще не **скирдують** по селах висихлих **заживоття** кістяків...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

105. Зажопівка — далека місцина. ...*ті дівчатка* — *целки нетрогані, та з них половина в своїх зажопівках тим самим займається задурно і тільки мріє, щоб за це ще ї платили...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

106. Зазнимкува́тися — сфотографуватися. *Дівчина спеціально приховала фотоапарат, щоб зазнимкуватися з кавалером (в альбом до колекції)* (Л. Дереш. Культ).

107. Заїбу́ня — занадто настирлива дівчина. *Заїбу́ня істерично сміється* (Л. Подерев'янський. Блеск і ніщета подарасів. Множення в умі, або Плинність часу, с. 77).

108. Залупе́нко — прізвище героя. *Альфред Залупенко. Правильно, хлопці - нехай лізе* (Л. Подерев'янській. Піздец).

109. Залюлякеба́битися — збуджуватися. *Однак вишукана ліванська їжа лише загострила непристойні бажання: свіже табулі розтабулило наші чакри, від гумусу загумусилися наші почуття, від фалафелю зафалафелила співом душа, а люля-кебаб спричинив до того, що залюлякебабилося все в моїй нижній половині...* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 142).

110. Замала́нюватися — фліртувати. *В універі мав одного знайомого. З Дамаску. Гомік, розумієш? До мене замаланювався* (Л. Дереш. Культ).

111. Замáпорочення — відчуття, коли тобі важко орієнтуватися у просторі. *І тут почув її голос, голос умить його витверезив од замапорочення нічним простором, — він звучав як із-під каменя* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

112. Замурмі́дити — захотіти. *Шас умру! – думаю. Аж тут – слава тобі, Господи! – коли мені вже замурמידело, почувла я звук удару золотої палиці об золотий пол* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 246).

113. Зані́рва́нений — заспокоєний. *Так зані́рванений, я й валявся в нашій вистигаючій постелі до полудня — засинав, прокидався, знову засинав...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

114. Запуза́тити — запліднити. *Під час твого останнього приїзду, коли ти мав сказати, що всьо, кіна не буде, все у нас капут, ти **запузатив** її на третю дитину!* (І. Карпа. Перламутрове порно).

115. Затлу́млювати — затьмарювати. *Запах старого паперу, запах багато річної пилюки, запах протлілої шкіряної оправы, запах вицвілого чорнила, але цей новий запах, запах плоті, запах плотської насолоди, що **затлумлював** старі архівні запахи* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 13).

116. Затрасну́тись — захопнутись. *...що змусило б Юрка негайно забратися з цього гнітючого місця, якого насправді не існувало в реальності, лише десь у позачассі, коли голосно **затраснулися** двері* (Л. Дереш. Культ).

117. Заціндоб́лювати — говорити. *Деко́трі клієнти, знаючи мою принципову нехіть до «батькування» ... **заціндоблюють** щось уже й геть несамовите — «гаспадін Адріан»: їм здається, це те саме, що по-українському сказати: пане Адріане* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

118. Заширя́ти — вдарити. *Сімамури вдалося **заширяти** мечем в живіт Ісідзукури* (Л. Подерев'янський. Йоко і самураї. Герой нашого часу, с. 71).

119. Зблягу́зкати — бовтнути. *Тільки хлопчик міг з легким серцем **зблягузкати** таку дурницю...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу, с. 21).

120. Здохлизна́ — падаль. *...і повітря нерухоме, наче перед грозою, затхле й тепле, і смердюче, пахне **здохлизною**, тому що навколо них були болота.* (Л. Дереш. Культ).

121. Зимнува́то-іронічний — дотепний. *...обернувшись до дзеркала, угледіла в ньому — проступив, підступив на поверхню, художньо викрививши вуста в рештках з'їденої помади! — той самий **зимнувато-іронічний** (блядка і блядка...), відчужений посміх...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу, с. 139).

122. Злокривалáзлива — рясний дощ, який захоплює зненацька. *Крізь сонце сочилася сіль. Крізь мене зілля. Злокривалазлива* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

123. Змурашковілий — покритий дрижаками. *Цей пісок... його розрізають вузькі й глибокі річки, що з ледь помітним леготом (його ти відчуваєш змурашковілою шкірою на щоках) впадають у несолоне море* (І. Карпа. Перламутрове порно).

124. Знадовкіл — довкола. *Він відливав довго й захоплено, висвердлюючи своїм напрочуд ясним струменем щось на кшталт отвору у звільненій щойно від снігу розм'яклій глині; зробивши своє, теплий вітер утікав кудись далі, весна вибухала знадовкіл усе новими запахами,...* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

125. Знереáльнений — вигаданий. *Світлини знереальненого кліпу одна за одною підлітали в повітря і падали діряві, прострілені кулями з неіснуючої Марлиної гвинтівки* (І. Карпа. Фройд би плакав).

126. Зничтóжити — знищити. — *Коробов! Ти — покидьок! — зничтожила хлопа* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 114).

127. Зшізіти — збожеволіти. — *Ваш Мацапура, здається, остаточно зшизів, — підсумувала Мартофлякова Марта* (Ю. Андрухович. Рекреації).

128. Йéхнути — заспокійливо зітхнути. *Втягнув носом повітря, йехнув, і раз-два почав наминати бульбу* (Л. Дереш. Намір).

129. Іззіти — їсти. *Шоб ти іззів та не пиздів!* (Л. Подерев'янський. Бур'ян. Множення в умі, або Плинність часу, с. 57).

130. Казайóб — той, хто займається зоофілією. *Всім казайобам, подарасам, лізбіянкам...* (Л. Подерев'янський. Король Літр).

131. Канáпа-їбодрóм — місце для занять любов'ю. *Йостек вийшов із кухні й пішов у камінну, де, крім паркету і дорогих штор, єдиним предметом інтер'єру була велика канана-їбодром* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

132. Карéло-мінгрéл — чоловік, що за походженням і карел, і мігрел. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення*

цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, укралійців, **карело-мінгрелів**, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, жиздоболів та карпатських русинів (Ю. Андрухович. Московіада).

133. Карикатурити — займатися карикатурою. *Всі були настільки п'яні, що коли РОМА почав карикатурити виступ генерального секретаря, ніхто не опустил сором'язливо очей донизу, всі сміялися до сліз* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 78).

134. Каффе-гадіючничок — гендель. *Стривай, а ота "дерев'яшка", кафе-гадіючничок, в напівтемному просторі якого виднілось кілька постатей, ти його поминув, одразу за каскадом фонтанів, побіля танцмайданчика...* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

135. Кашкарити — невпинно працювати. *Сергій у дві тисячі першому вийшов на пік свого промислового успіху. Він кашкариє удень і вночі* (А. Чех. Район «Д», с. 190).

136. Киряти — пити. ... і апетитно **киряють** самогонку (Л. Подерев'янський. Нірвана, або Альзо Шпрех Заратустра. Рух життя, або Динамо, с. 7).

137. Кло́нік-мнемо́нік — артист із натренованою пам'яттю. *Я, звичайно, буду не простим клоуном, а з секретом. Буду клоуном-мнемоуном. Чи то пак, кло́ніком-мнемоні́ком* (Л. Дереш. Намір).

138. Кло́ун-мнемо́ун — артист із натренованою пам'яттю. *Я, звичайно, буду не простим клоуном, а з секретом. Буду клоуном-мнемоуном* (Л. Дереш. Намір).

139. Ко́лишність — те, що залишилося в минулому. *Марла, щоразу даючи обіцянки вічного кохання своїм колишнім коханим, безсовісно брехала (що й так зрозуміло зі статусу їхньої **колишньості**)* (І. Карпа. Фройд би плакав).

140. Косопізд — прізвище героя. *Голос Омеляна Косопизда. Тогда надо воду злівать!* (Л. Подерев'янській. Піздец).

141. Кохацький — пов'язаний з любов'ю та романтикою. *Вона настільки встигла звикнути до всіх цих рожевих шмарків з ліловими стразами, до всіх цих звірянь, зпевнень, зітхань, стогонів та іншої кохацької атрибутики* (І. Карпа. Фройд би плакав).

142. Кошмарнуватіти — ставати ще страшнішим. *...от-от воно, майже зійшлося, але знову тільки «майже», і сон невпізнання триває, і помалу-малу кошмарнуватіє, наче я переслідую втікаючого привида...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

143. Красунчикок — дуже привабливий хлопець. *Добрі хлопці (а особливо фронт-мен, бо ж йому найбільше дістається — ах, красунчикок!)* (І. Карпа. Перламутрове порно).

144. Крейзуха — божевілля. *Чотири години в автобусі, навіть якщо він "Ікарус", то велика мука, особливо нині, коли всі наче звар'ювали — злітаються, ніби круки, до того Чортополя, дорога забита автомобілями, автобусами — і все з прапорами, і все — на Чортоніль, якась крейзуха, та й вже, Мартофляк задрімав коло мене* (Ю. Андрухович. Рекреації).

145. Кріслоліций — людина із синім відтінком шкіри. *А решта мужчин мала лиця кольору надувного синього крісла, яке Аліса купила для комфортного читання вечорами. Кріслолиці вочевидь не були в захваті від того...* (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші. Я, "Победа" і Берлін).

146. Кру́кнути — каркнути. *І тільки коли крук раптом сполошився, крукнув, злетів над парканом, підвела голову й побачила Гороха — тягнув до хати повні руки дров* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 72).

147. Кунчу́ковий — витривалий. *Потрапивши в ніжні мані-кюрні ручки пані або панночки, бойовий кунчуковий товариш починав гарцювати, намагаючись скинути із себе недосвідченого наїзника* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Paloma Negra, с. 286).

148. Купище — велика купа. *Довкола колонки нагор нули **купища** листя — стояти треба було на ньому. Тому ще важче пити — нахилитися більше* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

149. Курдифранк — чоловік, який за походженням і курд, і франк. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, українійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, **курдифранків**, жиздоболів та карпатських русинів* (Ю. Андрухович. Московіада).

150. Кучеретру́с — шевелюра. ...була тільки персональна легенда, на яку свого часу мусило попрацювати чимало мужчин, засліплених отим, тоді ще натурально рудим **кучеретрусом**... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

151. Кучеря́вчик — пасмо волосся. *Ориська, яка давно вже оперувала сумами, де нулів значно більше, ніж у тій, яку я попросив, махнула **кучерявчиками** на знак згоди...* (К. Скрябін. Я, “Победа” і Берлін).

152. Лазарі́анна — лазарет. ... флористика була для нього радше не порятун ком від хвороби, а системою орієнтирів, як насамперед орієнтирами є у містах всі ратуші, опери, **лазаріанни**, домінікани, бернардини, юри і редемптористи; (Т. Прохасько. Довкола озера).

153. Лесбі́ян — гей. ...а всіх інших перелічити просто неможливо, бо були там ще Горили, Генерали, Гавіали, Павіани, Павликіани, Данайці, Нанайці, Німфи, Нівхи, Ассирійці, Арнаути, Торбохвати, Лірники, Сирники, Шинкарі, Македонці, Броварі, Анахорети, Пупорізки, Українці, **Лесбіяни**... (Ю. Андрухович. Рекреації).

154. Лицескрі́влений — 1) сумний, 2) потворний. *Була там і **лицескривлена** Риба-Сонце* (Л. Дереш. Культ).

155. Лінюхувáти — лінуватися. ...а шкода, саме тепер і придався б, отут вилежуючись, — щоб мізки не **лінюхували** й не лізло в голову казна-що... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

156. Лока́лька — група. *Сівши на площі Ринок, Понтраци вирушали локалькою в бік коломийського двірця, до якого мали три зупинки* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 175).

157. Лузга́н — ляпас. *Цицькін дає підарасу Вені лузгана* (Л. Подерев'янський. Йоги. Павлік Морозов, с. 125).

158. Лялечкува́тись — облаштовуватись, жити. *Тепер, коли ми повилазили з однакових совдепівських щільників і почали лялечкуватися у власні хатки, саме час над цим застановитися...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

159. Мавпофі́л — людина, яку збуджують статеві стосунки з мавпами; те саме, що зоофіл. *Ви зараз же такому мавпофілу ногою бийте в яйця* (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов).

160. Мадонністий — незайманий, скромний. *...так що мама була невинна, аки агнець, чи радше Діва Марія (щось у ній справді відчувалось мадоннисте на фотознімках кінця п'ятдесятих)...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу, с. 155).

161. Мазоходослі́дницький — той, що вивчає мазохізм. *Популярна останніми роками лінія мазохознавчої та мазоходослідницької культурології мала знайти свій розвиток у мертвій, чи радше згвалтованій натурі знищених пейзажів...* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

162. Мазохозна́вчий — той, що освічений у мазохізмі. *Популярна останніми роками лінія мазохознавчої та мазоходослідницької культурології мала знайти свій розвиток у мертвій, чи радше згвалтованій натурі знищених пейзажів...* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

163. Мастю́ха — неякісне тату. *В цій історії були задіяні незадоволені люди, неприємні кредитори й страшні потвори минулого, що тягнули свої сині від мастюх руки до її життя* (А. Чех. Район «Д», с. 243).

164. Матово́ясний — матовий, але з відблиском. *Є брук великий і опуклий. Він матовоясний, він був би ще й шорстким, мов камені на річкових*

острівцях, якби не був такий стертий (Т. Прохасько. Лексикон таємних знань).

165. Мебліна — меблі. ...для чого, не виключено, доведеться децю в тій картині попереставляти місцями, попідчищати, як то завжди робиться, коли в обжиту кімнату вноситься нова **мебліна** (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

166. Медіа-срєдіа — жовта преса. *Цікаво, правда, якого зеленого вважати себе альтернативщиками? Чи то, як завше, **медіа-срєдіа** ярликів навішала?* (І. Карпа. Перламутрове порно).

167. Мепс — вигаданий напій. Я пила **мепс** без цукру – і ти пила **мепс** без цукру (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

168. Мєнтофобний — той, що боїться поліції. ...почали поночі з ліхтариком шниряти по наметах і доводити миролюбних, але **мєнтофобних** хіпунчиків ледь не до інфарктів (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

169. Мимобігом — випадково. *Нє, ну це якраз мене не дуже переконує, цього ти міг будь-де нахапатися **мимобігом** — хоч би і в турпоході...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

170. Мистецтвогрїз — мистецтвознавець. ...*тільки старуха хотіла в ту миску вже не просто уваги телекамер, як цей **мистецтвогрїз**, а, бери вище, — мученицького вінця...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

171. Мікротьотка — дівчинка. *Мікротьотка* причепила до «тойоти» причіп, який нагадував тюремний вагончик... (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген, с. 21).

172. Міняйко — людина, яка міняється речима. *На березі каміння гостре, так можна й бутафорські чоботи подерти, і що тоді я віддам тому міняйкові з помаранчевого намету?* (Ю. Андрухович. Рекреації).

173. Мобільняк — мобільний телефон. *Вибігає водій (великі вуха, міцна потилиця, чорна шкіра — ні, не мурин, а куртка!), стрімко перетинає почекальню, ногою відкриває двері на перон, розглядається на всю навколишню велику порожнечу, копає ногою ліхтарний стовп, ніби насправді*

він шибеничний, зопалу плює, знімає з пояса **мобільняк**, але перш ніж набрати номер, зауважує неподалік від перону незапряжену фіру (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

174. Мозковіння — мозок. Приклавши якого-небудь браунінга впритул до черепа – щоб дурне **мозковиння** розлетілося навсібіч, заляпуючи стіни з акторськими фотками й перуками (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 261).

175. Молодцеватий — молодий. З того боку, де знаходиться масло, йдуть **молодцеваті** мудила (Л. Подерев'янський. Дохуя масла. Множення в умі, або Плинність часу, с. 16).

176. Мольва — незаконно споруджений об'єкт. *Мольвісти, мольвознавці у всіх газетах їм торочать, що вибух Південної мольви – чиста випадковість, що мольви якщо й вибухають, то не частіше, як раз на сто тисяч років...* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

177. Мольвіст — людина, що будує незаконні об'єкти. *Мольвісти, мольвознавці у всіх газетах їм торочать, що вибух Південної мольви – чиста випадковість, що мольви якщо й вибухають, то не частіше, як раз на сто тисяч років...* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

178. Мольвознавець — людина, що вивчає та дозволяє будівництво незаконних об'єктів. *Мольвісти, мольвознавці у всіх газетах їм торочать, що вибух Південної мольви – чиста випадковість, що мольви якщо й вибухають, то не частіше, як раз на сто тисяч років...* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

179. Муддаріси — вигадана національність. *Аскакали, шакали, ішакі, басмачі, улєми і муддаріси* (Л. Подерев'янський. Восточна мозаїка. Герой нашого часу, с. 83).

180. Мультиплюндізм — вигадана соціальна проблема. *Там, по всій країні вже йде викорінення цього мультиплюндизму, а тут, розумієш, на очах у мільйонів глядачів засіли, розумієш, його відверті прибічники і ведуть свою підступну агітацію на увесь народ* (О. Ірванець. Прямий ефір).

181. Мультиплюндістка — жінка, яка сповідує мультиплюндизм. *ВЧИТЕЛЬКА. Ой, та ж Нінка моя, вона ж у мене, ой ти ж доленько моя, та й мультиплюндистка, та ж така закореніла* (О. Ірванець. Прямий ефір).

182. Навиха́тися — займатися сексом. *Однак воно не йшло ні в яке сравненіє з екстримом под кодовим названієм “вихалка”. Ох і навихалися ж ми з ним!* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 195).

183. Нагалоперидо́лений — той, що мав велику кількість статевих партнерів. *Це сколихнуло спокій товариства, викликавши низку спекуляцій, які дуже скоро набрали жартівливого тону – мовляв, п'яний... накурений... нагалоперидолений... тощо* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

184. Нагу́льгування — пияцтво. *...елітарні тусовки, а насправді збориська хохляцького колгоспу, махнутого на своїй безнадійній провінційності, т.зв. елітарні клубні паті, нагульгування текілою і позування для журналу EIXE, хлопчики-моделі, готові до вжитку цілими пачками: «Вийби мене, Марло!»* (І. Карпа. Фройд би плакав).

185. Наліпа́чити — приклеїти. *По центрі червоно-кашкової плямки вона наліпачила ще й індійську блискучу стразу, тож кіч тепер був повним і укомплектованим* (І. Карпа. Фройд би плакав).

186. Напучняві́лий — набухлий. *...забухало молотами в скронях, завололо кожною клітиною, вертаючи собі невситиму розкіш тої весняної ночі, рідну піддатність вогкої плоті, як напучнявілої соками землі...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

187. Нарцися́чити — захоплюватися собою. — *Дзеркало навпроти ліжка Задумане, аби люди нарцисячилися, займаючись сексом* (І. Карпа. Фройд би плакав).

188. Настоїбе́нити — набриднути. *О, як мені це все настоїбенило!* (Л. Подерев'янський. Король Літр).

189. Нафа́катися — займатися багато сексом. — *Або від щастя, що так круто нафакався... — (Х'ялмар говорить це французькою, щоби не образити бува чийого патріотизму) (І. Карпа. Фройд би плакав).*

190. На́йбувати — швидко закінчувати. *Наябу́й кохве і пизду́й за мною* (Л. Подерев'янський. Герой нашого часу, с. 9).

191. Невко́ськуваний — маленький. *...його панічний страх перед її невокоськуванням ротом — "ку-уди?!" — угніжджувався в тілі й помаленьку підпилював нутроці тупою пилкою... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 161).*

192. Неві́дмівно-жовтяні́чний — насичений жовтий. *...її пальці колишньої гітаристки набули невідмівно-жовтяничного кольору й насилу розгиналися... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 162).*

193. Неже́ківський — чужий. *Жила якомсь у нас у КАПТЬОРЦІ пару місяців одна нежеківська дама* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 136).

194. Нетуді́-зайо́б — переживання про неважливі речі. *...як правило, випадкові мадрівники сторінками живого журналу – впевнено писали, що це результат недойобу, перейобу, нетуди-зайобу і т. д... (Л. Дереш. Трохи Пітьми).*

195. Ні́дербайджáнець — чоловік, який за походженням і нідерландець, й азербайджанець. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців... (Ю. Андрухович. Московіада).*

196. Ні́мфетомáн — людина, яку збуджують молоді дівчата, «феї». *З нарочитим цинізмом спитати в тій хвилині щось на кшталт — а ти що, спец по школярках? німфетоман? звідки такі порівняння? (О. Забужко. Музей покинутих секретів).*

197. Нудóтно-сяючуй — 1) занадто зацікавлений, 2) занадто яскравий. *Нафтолюд вивчає мене нудотно-сяючим оком* (Л. Дереш. Намір).

198. Обоссáлов-Колéнкін — прізвище видуманого науковця. *Цей спосіб у науці називається методом Обоссалова-Колєнкїна* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 62).

199. Обцьмóканий — зацілований. *...сидить мій дїдо, худий мов пачок, зісутулений, клаповухий, у кумедних великих окулярах, заплаканий, з обцьмоканими вусами...* (Л. Дереш. Намір).

200. Овоскові́ння — омертвіння. *Він так і лежав — одягнутий у чорне з білим, тобто святково, з легким макіяжем, трохи штучний у своєму овосковінні, але все це завжди належало до його арсеналу, всі ці фокуси з гримуваннями, перебираннями й пантомімами* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

201. Окомпліментити — зробити комплімент. *...«невідбивна», як колись її смішно окомпліментив шеф, не знаючи, як по-українському сказати «невідпорна»...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

202. Оргазмозóтті — оргазм. *Ерос як ерос, – стинула плечима та, а потім оживи-лася. – Спочатку він був якийсь «розмазотті», а потім, як увійшов у смак, то вийшов такий «оргазмозотті», що його «бандурос» «розламазотті»* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 157).

203. Оргазмотвóрчий — той, що доводить до оргазму. *Я поняття не мав, як у таких умовах можна грати на цьому оргазмотворчому інструменті, і з кожним подихом в мене темніло в очах* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 23).

204. Осінньо-часниковозрóта-сóнний — похмільний. *Це загальна стадія. Осінньо-часниковозрота-сонний токсикоз* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

205. Остойóбити — набриднути. *Ваш план уже мнє остойоб* (Л. Подерев'янський. Пацавата історія. Герой нашого часу, с. 39).

206. Остопíздіти — набриднути. *Ана мене хаваєт от і до. Мнє даже остопíзділо* (Л. Подерев'янський. Васіліса Егоровна і мужичкі).

207. Оя́внення — об'єктивізація. *На жаль, не було відеокамери. Ярчик Волшебник відзняв би колосальний сюжет — тіло у воді, гра двох текучих суб'єктів, смерть як оя́внення сутності, чи то пак повернення до себе додому* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

208. Павучíнка — солодка наливка з павуків. *Ще лишилася у вас для мене заморочечка? Одна, маленька порційка... А підливка у вас яка до неї? Жучинка? Павучинка? Тарганівочка?* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

209. Пáльчичний — пальцевий. *Взагалі-то мої сексуальні потреби після народження другої дитини якось пригасли, однак після тих пáльчичних поцілунків я поступово почала бубнявіти, як бутон, щоб розквітнути в шаленому коханні* (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 62).

210. Палю́ччя — сміття з гілок. *...розсікаючи вище описаним щитом на даху всіляке лісове гілляччя і палюччя, а фарами прочісуючи сумнівний шлях на кілька сот метрів уперед. І все ж ця їзда в невідоме не може тривати вічно — адже я вже знайшов спосіб, точніше, засіб — і хай це буде гелікоптер!* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

211. Панцéник — бар. *Відразу після купелі і фотографування інструктор запропонував зайти кудись на джип, але Себастянові з Францом хотілося легкого свіжого вина з волохатого агрусу і вони повели інструктора до Беди, до панценика, що стояв між двома плямами-островами жерепа* (Т. Прохасько. НепрОсті).

212. Па́цкати — ляскати. *Кеша голосно розреготався, аж закидуючи назад голову й па́цкаючи долонею по столу* (Л. Дереш. Культ).

213. Передекра́ння — партер. *...вона чує той багатолюдний затамований віддих передекра́ння, погляди тих, до кого звертається, —*

вони держать її, як вода держить плавця... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

214. Перейоб — перехвилювання. ...як правило, випадкові мадрівники сторінками живого журналу – впевнено писали, що це результат недоюбу, **перейобу**, нетуди-зайобу і т. д... (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

215. Перетурищений — перенасичений туристами. Відчинила двері, важко їх рвонула на себе, а потім тихо замикала на ключ, що його викине потім в Індійський океан на перенаселеному острові Ява чи в Тихий на **перетурищеному острові Балі** (І. Карпа. Фройд би плакав).

216. Порець-шмерець — перець у зневажливому тоні. На цій розкладачці — конзерва різна й макарони, тут — приправи, **перці-шмерці**, хмелі-сумелі, сіль (Л. Дашвар. Село не люди).

217. Перечмихуватись — сміятись. Щоправда, їх завжди лучила симпатія — та, ні-до-чого-не-зобов'язуюча, яка виникає, коли людям разом добре працюється — й добре регочеться, а це останнє річ далеко не послідує (на планьорках і на виїздах вони незмінно всідались рядком: обмінюватись коментарями й **перечмихуватись**)... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

218. Пещеровідний — глибокий. ... і не менш смачно послав всіх мешканців Арктики на **пещеровидне тіло** в лобковій області (К. Скрябін. Я, Шонік і Шпіцберген, с. 20).

219. Піддорядник — зрадник. Ну, вони ж скрізь були. В кожній школі сидів поряд з директорським кабінетом **піддорадник**, або й цілий дорадник (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

220. Підранковий — світанковий. Вечірній поїзд давно від'їхав, але і до **підранкового** було ще кілька годин (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

221. Підробиця — вигадана подробиця. Ті п'єси переклали, поставили, і далі ти писав вже тільки так – вимислюючи світ з його деталями, **підробицями**, заселяючи його так само вимисленими, штучними персонажами (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

222. Піздáрік — кінець. *По пулемьоту раз пиздане — і піздарікі* (Л. Подерев'янський. Кацапи. Герой нашого часу, с. 57).

223. Піцúнда — жіночий статевий орган. *Машина кінчила! їй сподобався спосіб, у який я гвалтував її залізну піцунду* (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін).

224. Пиздозáвр — різновид динозаврів. *Потом знов все велике, динозаври, бронтозаври, всякі там пиздозаври* (Л. Подерев'янський. Казка про Рєпку, або Хулі не ясно?).

225. Пиндіóр — чоловічий статевий орган. *Я хочу відсторонити її від себе, але роблю це так невдало, що Віка, намагаючись втриматися за мій пиндіор, рвучко падає задом на землю* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

226. Пластинкокрúт — програвач. *Ді-джей скакав за своїми пластинкокрутами спотілий і змучений, як тягловий кінь, який таскав Санкт-Петербургом перші трамваї* (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін).

227. Побутя́рня — побут. ... *розумний (зовсім молодий доктор філософії, ще й у щоденній побутярні роздупляється незгірш двадцяти комівояжерів)...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

228. Повтикáти-помедитува́ти — зупинитися та заспокоїтися. *Втім, зовсім швидко якась неясна, млосна сила змушує його спинитися і, повтикавши-помедитувавши децицю під деревом* (І. Карпа. Фройд би плакав).

229. Поколєгува́ти — попрацювати разом, бути колегами. *“Насьогодні досить”, можливо, ми навіть поколєтуємо, забудемо всі давні образи...* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

230. Помарáнчево-жахтjóче — яскраве, вогняне. ...*і над обрієм переможно зринає кругле, помаранчево-жахтjóче сонце!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

231. Помрукува́ти — покліпати. *Мені лишається іно зрідка помрукувати на знак уваги, не показуючи, що я все те вже чув, і не раз* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

232. Попільничкатарільчик — невеличка тарілка, яка використовується як попільничка. *Передовсім ковтнув коньяку і закурив, скидаючи попіл до порцелянової попільничкатарільчика, посередині якої був спеціальний виріст, на який накладалося коробку грубих і довгих сірників так, що сірники відкривалися дополовини* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

233. Пополотніння — завмирання. *Якби в залі не було темно, то Зузка і Нелька мусили б зауважити вкрай недобре пополотніння Алтаєва (Альтмана)* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 80).

234. Попомирати — страждати. *Майка вибухає тихим гнівом, шепоче хижо: — А ти спробуй... попомирай...* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 338).

235. Поп-церковний — популярний у церкві. *Тієї ж миті Марлина й Секлетина мама завела тоненьким голоском поп-церковне «Хри-ги-стос во-го-скрес!»* (І. Карпа. Фройд би плакав).

236. Порнопатолог — лікар, який досліджує сексуальні збочення та відхилення. *Професор Нємогаєв Огли, відомий таджицький сексо- і порнопатолог, захистив по цій темі кандидатську й докторську, та тихенько зійшов з розуму, так і не знайшовши дійсної причини* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 66).

237. Порнотеліця — шльондра. *...так звану суспільну проблематику, з мораллю й культурою включно, посідали коханки нафтових королів, силіконовогубі порнотелиці, ...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

238. Пост-абсєнтовий — те, що настає після розпиття абсенту. *Але тепер була зима і пост-абсєнтове казино* (І. Карпа. Фройд би плакав).

239. Похєровніця — байдужість. *Ладно, тітко, не падькайся вже так за мене. Якусь халтуру я собі завжди знайду, є ще похєр в похєровницях!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

240. Поц'япина — подряпина. *Адріян придивився пильніше і отерп: під шинелею Гельця була щільно обвинута, просто на голе тіло, білим*

простирадлом у кривавих поцяпинах... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

241. Пошлѳтний — вульгарний. *Так само ховає одного за одним чоловіків-бюрократів, так само брязкає пошлотними золотими підвісками в вухах і мармизить варги криваво-червоною помадою* (І. Карпа. Перламутрове порно).

242. Припездяний — дивний. *Нічого, культурно побазарілі, правда, лектор був якійсь припездяний* (Л. Подерев'янський. Герой нашого часу, с. 8).

243. Пришвидшеностіслий — пришвидшений та стислий. *Звуки ж відстають або випереджують те, від чого вони мали б залежати, тому те, від чого мали б залежати звуки, але відстають або випереджують, є або сповільнено розтягненим, або пришвидшеностислим...* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

244. Пришляк — прийдешній. *І не тільки тому, що прийшлий (чи, як тут казали, **пришляк**), але і з огляду на дуже особливу апаріцію* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 126).

245. Пришоколаджений — прикрашений. *На жаль, майже всі вони виявилися стовідсотковим лайном солодкогослі віршики кшталту «for ever — together», **пришоколаджені** тягучим саксофоном* (І. Карпа. Фройд би плакав).

246. Проблім — проміжок. *...і в цьому єдиному **проблімі** — бо наступної миті гладінь океану знову змикається, й темна маса китячого тіла кане назад під воду, — я його впізнаю, впізнаю те, що вже знала, з тої самої ночі: це й є той чоловік, через якого загинула Геля, — так само, як Влада!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

247. Прозвучання — недовге звучання. *Займалася проблемами тіла і тексту, текстуальності тіла і тілесності тексту, про музику Памви написала книжку (солористика: **прозвучання** заради поруху)...* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

248. Проманду́лити — витратити на щось неважливе. *Прапор Барикін дістав 100 рублів премії, які того ж вечора проманду́лив у офіцерській столовці, молячись за Миколу своєму комуністичному богу* (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 42).

249. Проремига́ти — промовити. *Але ДЯДЬ-ОСЯ не розгубився: обвівши поглядом із-за круглих запітнілих скелець окулярів шановну публіку, він проремига́в: «Пардон! Акела промахнувся!»* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 132).

250. Протигівня́ний — Вони, ці трати також піднімуться, й наші спецпідрозділи в спеціальних **протигівня́них** костюмах (а в гівні нам плавати, як ви розумієте – не впервой!) (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

251. Протитереве́нний — мовчазний. — *Васю, а протитеревенні цілики є? Є? Бо ти оце щось мелеш таке, щось таке верзеш...* (В. Амеліна. Дім для дома, с. 48).

252. Профі́нькати — витратити. *З Норвегії повернувся, мільйон там заробив і все профі́нькав* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 298).

253. Прохоло́дно-втішливий — заспокійливий. *...і водночас було в її недоречно вишуканій серед лісу постаті щось напрочуд жіночне, прохолодно-втишливе, як лагідна владна рука на розпашіле чоло...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

254. Прочифі́рений — той, хто п'є чифір. *Навіть крізь сон він чув нервовий шепіт однокамерників, відчував їхні страхи та нерівне биття їхніх прочифі́рених сердець* (А. Чех. Район «Д», с. 60).

255. Псевдокупе́йний — плацкартний. *Все ковзнуло до залізничної банальності: спогади вкупі з чужими оповідями в журналі... все-все через запацяне скло псевдокупейного вагону* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

256. Психотро́нка — психіатрична лікарня. *Навіть із Ка-Ге-Бе приходили, до себе в психотронку запрошували* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

257. Пучнявий — пухкий. Він облизує свої **пучняві** губи, блукає зором по залу, мов щось пригадуючи, потім виймає з кишені мобілку, клацає кришкою (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

258. Рабоподібний — залежний. Це, по суті, нещасні створіння, гнані й голодні, затуркані і **рабоподібні** (вар. 1); або: агресивні, питущі зі знищеною нервовою системою (вар. 2); або: хитрі й спритні (вар. 3) (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 111).

259. Радіхон — йолоп. **Налякані радіхони** разом з жирною совою безпорадно бігають у монстра між ніг і від жаху страшно кричать (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов).

260. Реєстропис — опис реєстру. Цілий вересень Млинарський працював по двадцять годин денно, укладаючи нескладний **реєстропис** схеми рекомбінацій (Т. Прохасько. Некрополь).

261. Ретровідденький — старий. Горщик я пам'ятав, однак не впевнений був, що це той, із нашої комунальної квартири, хоча мав він **ретровідденький** вигляд (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 114).

262. Ржіс — адвокат, захисник. Лев Сименко, мабуть, у таких випадках радив би знайти кілька дужих **ржісів** (для невтаємничених - ріштелів життя і смерті) і порішити з пациками, себто натовкти їм гризла (Л. Дереш. Культ).

263. Різничук — м'ясник. До того ж вона давно і вірно кохає свого нареченого **різничука** Пйотруся за те, що він кучерявий, веселий на вдачу і як ніхто туго вміє начиняти кашею кров'яні кишки (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 21).

264. Різосека — якийсь гострий предмет типу пили чи сокири. Тільки Філін продовжує істерично битися лобом в стовбури на своїй **різосеці**, ... (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов).

265. Розвільжений — вільний. ...і світ ніколи не скупиться на об'яви благословення, на **розвільжені** погляди, на усміхи, з якими обертались на нас

дядьки в привокзальному буфеті... (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 137).

266. Розві́тання — прощання. *Потім на двох з майором було випито ще кілька літрів пива і довго, трохи не до ранку тривало **розвітання** на лавці під вікнами Шлойминого помешкання, коли й сигарети потрохи закінчувались, а приязнь одне до одного все зростала* (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).

267. Розкутурха́ти — розбурхати. *А от мені сон не йде, попри всю втому: **розкутурхав** нерви, обкуруивсь, як собака, — десь, либонь, зо три пачки висмалив, аж у грудях свище й серце бухає ледь не під борлаком* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

268. Розламазо́тті — еякуляція. *Ерос як ерос, – стинула плечима та, а потім оживи- лася. – Спочатку він був якийсь «розмазотті», а потім, як увійшов у смак, то вийшов такий «оргазмозотті», що його «бандурос» «розламазотті»* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 157).

269. Розмагази́нува́ти — продати. *...коли в Галичину хмарою насунули голодні з Великої України й Бессарабії, наші **розмагазинували** тут поблизу, за наказом Головнокомандувача, стратегічний запас іще в німців одбитого збіжжя...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

270. Розмазо́тті — збудження. *Ерос як ерос, – стинула плечима та, а потім оживи- лася. – Спочатку він був якийсь «розмазотті», а потім, як увійшов у смак, то вийшов такий «оргазмозотті», що його «бандурос» «розламазотті»* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 157).

271. Розмира́тися — перестати завмирати. *ВАЛЬКА вибігала з КАПТЬОРКИ – червона і розпатлана – на кухню, де сцена «МОРСКАЯ ФІГУРА ЗАМРІ» моментально «розмиралася»* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 38).

272. Розтабу́лити — розкрити. *Однак вишукана ліванська їжа лише загострила непристойні бажання: свіже табулі **розтабулило** наші чакри...* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 142).

273. Розхилітаний — розхитаний. ...устигає промовити слово, вступають мідяні литаври: з гучним, оглушливим брязкотом, з **розхилитаним** дзвоном, дедалі пронизливішим, як обрушений на голови кришталевий палац... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

274. Росіяка — громадянин держави-терориста. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: **росіяків**...* (Ю. Андрухович. Московіада).

275. Рослинорієнтір — особлива на вигляд рослина, за якою можна орієнтуватися в просторі. ... *все раптом зеленіє, як сторінка, занадто освітлена сонцем, спочатку візія мутиться, а потім знерухомлюється, знов напади хвороби, знов ультраструктури, паралельний світ, але брак **рослинорієнтирів**, блудиш, як дивитися крізь светер,...* (Т. Прохасько. Довкола озера).

276. Ротонапхано — із напханим ротом. — *Ото вони? — спитав розчаровано за якусь хвилину жування Роня, все ще **ротонапхано*** (Л. Дереш. Культ).

277. Румунгól — чоловік, який за походженням і румунин, і монгол. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: **росіяків, укралійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів**...* (Ю. Андрухович. Московіада).

278. Русоп'єтський — російський. *Всі вищезгадані персонажі вбрані в **русоп'єтські** костюми* (Л. Подерв'янський. Кам'яний долбойоб. Множення в умі, або Плинність часу, с. 69).

279. Самовартісний — самоцінний. ... *це нагадувало принцип використання біноккулярного мікроскопа для розглядання будови квітки чи зрізів у морфології рослин — ультраструктури не так побільшуються, як стають **самовартіснішими**, вирізняються з подібності, займаючи все поле*

зору, відокремлені від аналогічних, через визначені і означені (Т. Прохасько. Довкола озера).

280. Самозбадьоріння — підбадьорення. *А що стосується безпідставних, як ви кажете, мрій про Нобелівську премію, то це лишень так, для самозбадьоріння* (Ю. Андрухович. Московіада).

281. Самохотниця — жінка, яка добровільно пішла в піхотинці. *Аж весною 1915 до міста прийшов кур'єр і передав Себас-тянові (Францові відрубали голову день перед тим, і завтра мав відбутися похорон) немовля — доньку героїчної самохотниці Анни Ялівцівської. Себастьян так і не довідався, коли точно народилася дитина і що робила вагітна Анна у найстрашніших битвах світової війни* (Т. Прохасько. НепрОсті).

282. Свайбений — весільний. *Ну і тут ми з Бригадіром устроїли оргію. Прямо на свайбеному столі, прямо в тазіку з салатіком Олів'є* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 218).

283. Свекривонька-попийкривонька — сварлива свекруха. *Послухайте-но спочатку повчальну історію із життя моєї колишньої свекрухи (або ніжно – свекривоньки-попийкривоньки, або ще ніжніше – мого обожнюваного свекрушища) Розалії Романівни Бардзолєної* (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 14).

284. Свинарникнарникварник — далеке від міста село. *...а скільки вони самі наймаються по оголошеннях на танцівниць у Європі, що, думаєш, не знають вони, які танці їх там ждуть, та ті соски тільки раді будуть вирватися з своїх свинарниківнарниківварників...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

285. Свіжонапастований — щойно помитий, свіжий. *Чому ж тоді, — питаю в мудрагеля, — у хлопця свіжонапастовані черевики?* (Л. Дереш. Намір).

286. Секретарюка — секретар, але в зневажливому тоні. *Я знав нафтовиків і лісорубів, писаккарів, нічних злодіїв, сутенерів, знаменитих хірургів, деміургів, я знав бітломанів у першому поколінні, франкмасонів з*

ложі "Безсмертя-4", одноїцевих блазнюків, рокерів, партійних секретарюків... (Ю. Андрухович. Московіада).

287. Селопрестоличений — той, що родом із сусіднього зі столицею села. *А Євка так мріяла хоч із місяць не чути цього дикого юкрейніан рашена в селопрестоличеному виконанні несимпатичних дибілів...* (І. Карпа. 50 хвилин трави).

288. Сервелатний — товстий. *ДЯДЬМІШ і сам якимось побазговів і на- був кольору сервелату, він то зачихав, то виймав свій сервелат і в такт гойданням повторював своє «Так! Так! Так!». Нарешті ДЯДЬМІШ набридло це і він втомлено поклав своє **сервелатне** лице на НЯНЯМАНІНУ спину і застогнав, ...* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 23).

289. Серлівий — брудний. *Сам піжон, **серлива** гадина, мав сидіти біля входу до казарми...* (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія, с. 16).

290. Серліон — сідниці. *А я знову замахнувся шприцом і загнав його в матрац у міліметрі від його найволохатішої у світі **Серліони*** (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія, с. 63).

291. Сєкіра — чоловічий статевий орган. *А поки він діставав з дупла свою **сєкіру**, то виглядів розпухлий образ у штанах третього козака* (К. Скрыбін. Я, Паштет і армія, с. 94).

292. Силіконовогубий — той, хто має силіконові губи. *...так звану суспільну проблематику, з мораллю й культурою включно, посідали коханки нафтових королів, **силіконовогубі** порнотелиці, ...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

293. Сіку́ра — квітуче дерево. *Японський пагорб, на якому цвіте **сікура**...* (Л. Подерев'янський. Йоко і самураї. Герой нашого часу, с. 70).

294. Сіма́к — сім у гральних картах. *Шостака! **Сімака!*** (Л. Подерев'янський. Хвороба Івасика).

295. Скіснопа́дний — той, що падає по діагоналі. *...і стоячи так на дні темно-медового присмерку, напівпритомно задивлена в **скіснопадний***

слуп сонячних порохів, враз відчула наче поштовх у груди... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

296. Склерóзити — мати склероз. *Батько — відомий український історик, хоча півжиття і провів у Москві, на Батьківщину повернувся на початку дев'яностих старим і шанованим, усе бився, щоби виростити на дачі манго, і, хоч склерозив, сина не забув (Л. Дашвар. Село не люди).*

297. Скозлі́ння — брутальність, грубіянство. *Цей ряд можна було би поширити й до таких проявів Артурового остаточного **скозлі́ння**, як звичка безконечно довго висиджувати на очку (а це шарудіння газетою, Господи ж мій милий!) чи, скажімо, завалюватися в ліжку з непомитими зубами після багатогодинної п'ятики, куріння і брудних розмов (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).*

298. Скомо́тно — відчуття кому в горлі. *Коли я подивився на Гагаріна, мені стало **скомотно** у горлі і щось розпирало груди (Л. Дереш. Намір).*

299. Скоромóвчасто — швидко. *...як на гріх, багато, **скоромовчасто**, гейби з кулемета косив, Адріян його розумів п'яте через десяте... (О. Забужко. Музей покинутих секретів).*

300. Скосопі́здити — понівечити. *І **скосопиздила** моє прекрасне тіло смертельна гангрена (Л. Подерев'янський. Гамлет, або феномен датського кацапізма).*

301. Скруну́ти — чкурнути. *Запихаючи листа з конвертом до кишені, письменник Шлойма Ецірван майже бігцем вискочив з під'їзду, **скрунув** ліворуч і перетнувши проїжджу частину вулиці Полуботка в тому місці, де вона з'єднувалась з коротюсінькою вулицею Правди (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).*

302. Скурвісі́нськість — грубість. *Я з того всього заварював чай і покурював. Подумки дивувався власній **скурвисинськості** (Ю. Андрухович. Московіада).*

303. Смітт'яний — те саме, що сміттєвий. *Пахучий смітт'яний шлейф пливе вкупі з ранковим туманом із нашого двору до сусіднього, а потім все далі й далі* (І. Карпа. Перламутрове порно).

304. Смішненя — сміховинка. *...те, як вона їх запам'ятовує, декотрі навіть занотовує собі, взагалі ставиться до них надзвичайно поважно, смішнення таке: доморослий асистент д-ра Фройда!* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

305. Совкодупий — той, що ностальгує за радянщиною. *А от пики бицюганів совкодупих вічні...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

306. Солодійствува́ти — мастурбувати. *Новаковський знову з головою залазить під лахміття і продовжує там спати чи солодійствувати, наприклад* (Ю. Андрухович. Московіада).

307. Солористичний — такий, що виконується соло. *Десь тоді він придумав одну солористичну річ для фортепіано, в якій переклав на клавіатуру всі ходи послідовності визначення якогось складного виду, знайденого у визначнику* (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

308. Софістікейтед-нісенітниця — (дослівно: витончена нісенітниця) дурничка. *І Марла знову розплела свої софістікейтед-нісенітниці про відсутність будь-якої заангажованості істинного мистецтва...* (І. Карпа. Фройд би плакав).

309. Сперматоза́вр — вид динозавра. *...а він з місця замкнувся, виставивши насторч оте своє небезпечно розвинене, куди там псевдомужнім голлівудівським сперматозаврам, підборіддя...* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 49).

310. Співтрива́ння — те саме, що й співіснування. *... поняття вічності страшисть, натомість є лиш день і є тривання, а суттю будьчого, що так триває, є вже не сутність того, що триває, а суть тривання, часто — співтривання, ...* (Т. Прохасько. Довкола озера).

311. Спільновáнність — спільний поділ ванної кімнати. *Ми всі стали краще жити, і нас уже обтяжувало спільножиття, спільнокухонність,*

спільнотуалетність і спільнованність (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 69).

312. Спільножиття — спільне проживання. *Цей рожевий комплект лишила на пам'ять одна з моїх пасій... забув її ім'я, здається, це була Вивірочка... яку я зненацька (після місяця спільножиття!)* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 7).

313. Спільнокухонність — спільний поділ кухні. *Ми всі стали краще жити, і нас уже обтяжувало спільножиття, спільнокухонність, спільнотуалетність і спільнованність* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 69).

314. Спільнотуалетність — спільний поділ вбиральні. *Ми всі стали краще жити, і нас уже обтяжувало спільножиття, спільнокухонність, спільнотуалетність і спільнованність* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 69).

315. Спoпiлавiлий — сiрий, нецiкавий. ... *iскорки iхньої присутності – нема-нема, та й укидаються в повсякденному навзагал спoпiлавiлому бутті* (О. Забужко. Польові дослідження з українського сексу. с. 146).

316. Сракодiрник — гей. — *Якось не дуже хочеться, – я чомусь помацала плече, вiдтак збагнула, що мiй жест цей сракодiрник може сприйняти як спробу викликати в нього жаль...* (І. Карпа. Bitches get everything).

317. Сукувато — із великою кількістю відростків на стовбурі. *А була безвильність, було сповзання обважнілого тіла вниз, по каменях, сукувато слизькому гілляччі, по глиці, шишках, вапнякових визубнях...* (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).

318. Сученятко — сука в зменшено-пестливій формі. — *Я брешу? А от тобі, сученятко!* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 270).

319. Сьогiднi-на-сьогiднi — от-от. ...*бо й сама вже ні фіга не пам'ятаєш, окрім того, що стримить перед очима, на розчищеному серед*

завалів вузькому проміжку *сьогодні-на-сьогодні* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

320. Сюсюмайтко — дорослий, який поводить себе як дитина. *Це я НЕ ПЛАЧУ? Я, котрого років до дванадцяти дражнили плаксою і сюсюмайтком?* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

321. Танцітутка — стриптизерка. *Дівчонки, якби ж то я знала, чим усе те кон-чиця, я б, набув, не дозволила б прийти танцітутці... хоча... брешу!* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 253).

322. Тарапашний — недолугий. *Молчі ти, тарапашня сука...* (Л. Подерев'янський. Пацавата історія. Герой нашого часу, с. 35).

323. Тарганівочка — солодка наливка з тарганів. *Ще лишилася у вас для мене заморочечка? Одна, маленька порційка... А підливка у вас яка до неї? Жучинка? Павучинка? Тарганівочка?* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

324. Тареноман — наркоман, людина залежна від апрофену. *Вчителька пробувала прийти до тьми; всі учні радісно зиркали на тареномана* (Л. Дереш. Культ).

325. Тачілбан — автомобіль. *Унікальний тачілбан, на якому ще є відпечатки сраки самого Іосіфа Віссаріоновича Сталіна, пройшов всього-на-всього три мільйони миль за якісь там сто сорок років життя* (К. Скрябін. Я, "Побєда" і Берлін).

326. Телепортуха — телепортація. *Розум взагалі слабо вірив у мої переміщення, мовляв, сновидіння, візії абощо. Але тілу, котре зазнавало всіх «приваб» телепортухи на власній шкурі, наплювало на розум* (Л. Дереш. Намір).

327. Терлінькнути — подзвонити. *Терлінькнув телефон, повідомляючи про нову есемеску* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

328. Терніюччя — зарості терена. *»Розумієш, — казав редактор, — нас цікавлять усі ці порослі **тернюччям** цистерни і труби, береги отруєних річок, мертві терикони і так далі (Ю. Андрухович. Дванадцять обручів).*

329. Техномогіла — наркотики. *...дав йому пару сигарет і банку тої синьої кислоти, а точніше, те, що в ній лишилося від його інвазії, чим викликав дикий ажіотаж серед вічних охоронців **техномогил**. Вони нюхнули спочатку по черзі, а потім всі разом (К. Скрябін. Місто, в якому не ходять гроші. Я, “Побєда” і Берлін).*

330. Трелькання — награвання. *Бо якщо це не так, то й Кафка – звичайнісінький сухотник, і Гендрікс – простий собі ніггер з гітарою, і джєз тоді не джєз, а так собі – **трелькання** на піаніні... (Л. Дереш. Культ).*

331. Трик — вигаданий продукт харчування, який твердий за консистенцією. *Я гризла **трик** – і ти гризла **трик** (О. Ірванець. Маленька п’єса про зраду для однієї актриси).*

332. Уйобищенко — прізвище героя. *Голос Харитона **Уйобищенки**. А шо, можна пустить, хлопці (Л. Подерев’янській. Піздец).*

333. Укралієць — чоловік, який за походженням й українець, й австралієць. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, **укралійців**... (Ю. Андрухович. Московіада).*

334. Укррадлітература — українська радикальна література. *До шкільних програм твори Степаниди Добромолець не входили, але вже на факультеті української філології педінституту вони вивчалися, і штудіювалися ретельно, навіть проходили окремим білетом на іспитах з **укррадлітератури** (О. Ірванець. Рівне/Ровно (Стіна)).*

335. Ўпіздєнь — бовдур. *Мирон, **упіздєнь** (Л. Подерев’янський. Бур’ян. Множення в умі, або Плинність часу, с. 58).*

336. Усцячка — сечевипускання. *Повернувся до вагончика і вперше за майже п'ять місяців італійських пригод напився до усцячки* (Л. Дашвар. На запах м'яса, с. 250).

337. Уфутр́ований — утеплений. *...він уже демонстративно звертав у другу вулицю, — мало не зіткнувшись при тім — ізвіняюсь! — зі ще одною уфутровоною панійкою, що живо вп'ялася в нього по-жіноцькому голодним оком...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

338. Факті́ок — факт. **ФАКТЮКИ**: *Капці Руслани: Помаранчеві черевики Steel, середньої висоти. Читка Руслани: спеціалізована етнографічна література. Музика Руслани: етніка, класика ...* (І. Карпа. Перламутрове порно).

339. Фала́фелити — веселішати. *Однак вишукана ліванська їжа лише загострила непристойні бажання: свіже табулі розтабулило наші чакри, від гумусу загукусилися наші почуття, від фалафелю зафалафелила співом душа* (Л. Клименко. Маміглапінатапеї, або Любов у київській комуналці, с. 142).

340. Фегі́ео — вигляд. *У дверях стояли Томас, кривоногий старий рижий німець, і його жінка — фрау з явно не німецьким фегіеом* (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін).

341. Філосо́фсько-пофігісті́чний — байдужий. *Дивно, але чомусь їх білозубі посмішки фасону «it's олл райт!» навіть близько не лежали біля філософсько-пофігістичного усміху древньокитайського старця* (І. Карпа. Фройд би плакав).

342. Фіу-ві́тькнути — свиснути. — *Фіу-віть! – фіу-вітькнула німкєня-панкушка, оцінивши мою трохи закоротку для «розкутої Західної Європи» сукню* (І. Карпа. Bitches get everything).

343. Форельні́сть — примус чистити дружину рибу після риболовлі. *Тому дуже часто жінка не витримує “форельності” свого життя і подає на розлучення* (Л. Клименко. Вибрані хіти. У світі твар... пардон, мужчин, с. 171).

344. Фортеп'я́нко — фортеп'яно в зменшено-пестливому тоні. Він викладав з кишень і складав на **фортеп'я́нко** різні предмети: сірники, запальничку без газу, але з кременем,... (Т. Прохасько. Від чуття при сутності).

345. Французбе́к — чоловік, який за походженням і француз, й узбек. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, україлійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків...* (Ю. Андрухович. Московіада).

346. Францьова́тий — дивний. — *Лайдак францьоватий!* — прогарчала вона. — *Поїхали звідси!* (Л. Клименко. Пор'ядна львівська пані, с. 124).

347. Хабáрити — займатися хабарництвом. *Щось мутив, якось хабарив, стопив у підворіттях школярів та поодиноких жінок* (А. Чех. Район «Д», с. 103).

348. Хавні́на — їжа. З рота Фабіана випадали залишки сардельок, бургерів, вінегретів та іншої німецької **хавніни**, але «Победа» не рухалася з місця (К. Скрябін. Я, «Победа» і Берлін).

349. Хіпаблуд — гіпі. Він ненавидів **хіпаблудів** (як тоді ще нас називали), а мене та Гладкого Хіппі був ладен розчинити власною їдкою люттю (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

350. Хіпунчик — гіпі. ...почали поночі з ліхтариком шниряти по наметах і доводити миролюбних, але ментофоб-них **хіпунчиків** ледь не до інфарктів (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

351. Хіпусьо́ — гіпі. З намету вилазить бухий в дупель **хіпусьо** (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

352. Хлопчурісько — хлопець. *Якби ми з Сергієм свого часу не стереглися, я б теж уже могла мати таку дівку — чи хлопчуриська — ні, краще все-таки дівчинку...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

353. Хло́пці-долбо́йбці — бовдури. *Хлопці-долбойбці* були відправлені в палати, а Колокольчиков підвів підсумок операції (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 89).

354. Холодномісність — холодний розум. *Може, вона саме це в ньому й любила — цю холодномісність професійного гравця, логіку шахіста, що соває людськими фігурами...* (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

355. Ху́йб-майо́ — всяка всячина. ... *некоторые тьолкі у компанії розказують друг другу різное там хуйо-майо...* (Л. Подерев'янський. Васіліса Егоровна і мужичкі).

356. Ху́ночка — повія. *І хуночок з собою би взяли в багажнік...* (Л. Подерев'янський. Тріасовий період, або Пригоди хтивих павіанів Борі і Жори. Множення в умі, або Плинність часу, с. 27).

357. Цеглепа́д — падіння цегли. *Нехай же цеглепад впаде на нас, мерзених!* (Л. Подерев'янський. Павлік Морозов).

358. Цигаркува́ти — курити. *Чомусь подумав, що Хіппі зараз стоїть собі й цигаркує, як ні в чому не бувало... а як же побіжить він?* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

359. Ци́ценя́та — груди. *З-за майки визирають ци́ценята, але їх споглядання не є чимось принадним* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

360. Ци́цькі́н — прізвище одного з дійових осіб п'єси. *Ци́цькі́н дає підарасу Вені лузгана* (Л. Подерев'янський. Йоги. Павлік Морозов, с. 125).

361. Ци́цьо́ри — груди. *А як він ци́цьки мої любив! Як обхватить мене своїми ручищами-лопатами за ци́цьки, та як заре-петує на все поле: "Ой, ланкова Сливко, люблю я твої ци́цьори!"* (Л. Клименко. Вибрані хіти. Великий секс у Малих Підгуляївцях, с. 187).

362. Цму́літи — пити. — *Ну от, — розчулено цму́льнула пиво вона, — і де б я подумала у своїй задрипаній середній школі на уроці географії, що колись бачитиму Джомолунгму з вікна літака, що приземляється в Бутані?* (І. Карпа. Фройд би плакав).

363. Часоха́щі — гушавина лісу. *Мене оточували потемки, зовсім не схожі на хтонічну темінь часохащів* (Л. Дереш. Намір).

364. Чербослова́т — чоловік, який за походженням чех, серб та словак. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, україлійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків, гредів, французбеків, білошвабів, курдифранків, жиздоболів та карпатських русинів* (Ю. Андрухович. Московіада).

365. Червоношма́тник — людина з елементом червоного в одязі. — *Дивись, дивись, – розвертаю їй голову на червоношматника* (Л. Дереш. Трохи Пітьми).

366. Чорне́нґа — *Одного разу у нас у школі хлопець один, як усі співали "Ми йдемо у чорні далі!", узяв та й заспівав "у сірі далі". Ой, що йому за те було-о! І з чорне́нґа його виключили, і в спецшколу запроторили, і з батьками розібралися* (О. Ірванець. Маленька п'єса про зраду для однієї актриси).

367. Шампаньйо́ла — шампанське. *Піти би випить в барі шампаньйоли...* (Л. Подерев'янський. Гамлет, або феномен датського кацапізма).

368. Шва́ргнути — взірватись. *Надворі гримнуло, за стіною щось шваргнуло, і зі щитка в коридорі порснули білі іскри* (Л. Дереш. Намір).

369. Шва́ркнути — розірвати. ... *так би усі кишки у тебе б і шваркнулі* (Л. Подерев'янський. Кацапи. Герой нашого часу, с. 55).

370. Швек — чоловік, який за походженням і швед, і грек; синонім до гред. *Всіляко підтримуючи ідеї великого переселення, ми досягнемо виведення цілком нових і химерних націй та народностей з настільки покрученими назвами, що вони самі будуть їх соромитися: росіяків, україлійців, карело-мінгрелів, чербословатів, румунголів, нідербайджанців, швеків...* (Ю. Андрухович. Московіада).

371. Шеберхотіти — шарудіти. *Скінчилися їхні суперечки — да-авно вже скінчилися, вчорашне — то лиш підведена риска під пустотою, що бозна-відколи вже тягнеться, шеберхотить* пустими віконечками відіграної плівки (О. Забужко. Музей покинутих секретів).

372. Ширнепóтріб — непотрібні споживчі товари. *Раз на місяць на вулицю Імені Леніна виходять геть усі шанівці, бо останньої п'яниці кожного місяця сюди через багнюку проривається вантажівка товстого, як гарбуз, Миколи, щент заповнена консервами, цукерками, чіпсами та промисловим «ширпотребом», який навіть у поблиській Килимівці називають не інакше, як «ширнепотріб»* (Л. Дашвар. Село не люди).

373. Шкапістий — великий, громіздкий. — *Сьогодні бульйон яловичий, — повідомляє, ставши назад у чергу, однак уже не тобі, а якійсь досить шкапістий* молодичці з фуфелем під лівим оком і записаними панчохами (Ю. Андрухович. Московіада).

374. Шкарпедон — шкарпетка. *Ой, мама-леся, та впади таке на мене, це було б офіційним свідченням того, що за два тижні – клімакс, і тільки й того скоро залишиться, що засісти собі на пічку плести шкарпедони* внучатам племінникам (І. Карпа. Bitches get everything).

375. Шкарпетон — шкарпетка. *Німець з жахом подивився на свої білі шкарпетони, які втопилися під купою чорно-сірої маси* (К. Скрябін. Я, “Побєда” і Берлін).

376. Шкваркотлівий — гарячий настільки, що аж шкварчить. *Вони повернулися до столу саме тоді, коли друзі без них доби́ли замовлених триста і, поки Бодьо вирушив по наступні двісті п'ятдесят, налягли на шкваркотливі* плячки, щойно принесені згаданим уже Бодьом (Ю. Андрухович. Рекреації).

377. Шма́рок — хлопець, що поводитьсь вульгарно. — *Тщательнеє трьом, тщательнеє!* — кричав **шмарок** смішним пісклявим вокалом... (К. Скрябін. Я, Паштет і армія, с. 17).

378. Шмілі́ція — поліція. *Мені була по цимбалах поліція, шмілі́ція, мені треба було вирватися звідси, а далі я собі дам раду* (К. Скрябін. Я, “Победа” і Берлін).

379. Шнурові́дло — ланцюжок. *Чорноволий хлопчина, зодягнутий у сіру футболку без рукавів зі шнуровидлом коло шиї, тобто я, змерзлякувато потер руки* (Л. Дереш. Поклоніння ящірці).

380. Шоста́к — б у картах. — *Шо в нас козир? — Жир. Шостака!* (Л. Подерев’янський. Хвороба Івасика).

381. Шру́мкання — стукіт. *Мовчання і тільки шум двигуна. Тільки шрумкання коліс по вибоїнах і трамвайних коліях* (І. Карпа. Bitches get everything).

382. Шуца́к — поліцейський. *Згідно з одним виконавці з охоронної Schutzpolizei (скорочено – шупо), або, як ще їх називали, шуцаки, розстрілювали засуджених у послідовності десять – десять – сім* (Ю. Андрухович. Коханці юстиції, с. 194).